

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra soukromého práva a civilního procesu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zvýšení základního kapitálu akciové společnosti

Jana Houserová
Plzeň 2011

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra soukromého práva a civilního procesu

Diplomová práce
Zvýšení základního kapitálu akciové společnosti

Plzeň 2011

Studijní program:

Právo a právní věda

Obor:

Právo

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Anna Outlá, odborný asistent Katedry soukromého práva
a civilního procesu

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a jen s využitím pramenů uvedených v seznamu literatury, které ve všech případech řádně cituji.“

.....
Jana Houserová

OBSAH

1.	Úvod	3
2.	Obecně o zvýšení základního kapitálu	6
3.	Vymezení a funkce základního kapitálu a zásada jeho zachování ...	17
4.	Způsoby zvýšení základního kapitálu	28
4.1.	Zvýšení základního kapitálu upsáním akcií	35
4.2.	Podmíněné zvýšení základního kapitálu	43
4.3.	Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů společnosti ...	47
4.4.	Kombinované zvýšení základního kapitálu	49
4.5.	Zvýšení základního kapitálu rozhodnutím představenstva	51
5.	Ekonomické aspekty zvýšení základního kapitálu	53
6.	Závěr/Summary	64
7.	Použité prameny	69

1. ÚVOD

Obchodní právo je součástí systému soukromého práva a upravuje majetkové vztahy mezi podnikateli a jejich postavení jako zvláštní skupiny subjektů právních vztahů. Jde o soubor právních norem, které upravují majetkoprávní postavení podnikatelů a vztahy vznikající mezi nimi v souvislosti s jejich podnikatelskou činností. Zároveň obsahuje i právní normy, které upravují vztahy mezi nepodnikatelskými subjekty a některé vztahy veřejnoprávní povahy mezi podnikateli a státem.

Ke kodifikaci obchodního práva došlo v roce 1862 za Rakouského císařství, byl převzat Všeobecný německý obchodní zákoník s účinností od roku 1863. Po vzniku Československé republiky v roce 1918 zůstal dotčený zákoník v platnosti. Byl používán až do roku 1950, kdy byl nahrazen občanským zákoníkem. Po únoru 1948 bylo soukromé právo v podstatě odmítnuto, posílena naopak byla veřejnoprávní úprava. V roce 1963, resp. 1964, vznikly tři na sobě nezávislé zákoníky, a to: občanský zákoník (upravoval vztahy mezi občany a socialistickými organizacemi a mezi občany navzájem), hospodářský zákoník (upravoval řízení národního hospodářství, postavení, činnost a hospodaření socialistických organizací) a zákoník mezinárodního obchodu (upravoval majetkové vztahy v mezinárodním styku). Je zřejmé, že smluvní volnost stran byla omezena ve prospěch celospolečenských zájmů socialistického státu.

Po roce 1989 a „sametové revoluci“ bylo třeba náš právní řád přizpůsobit vývoji vyspělých států a postupně docházelo k unifikaci vnitrostátních právních norem. Byl rozsáhle novelizován občanský zákoník s účinností od roku 1992, na zmíněnou novelizaci navázal i nový obchodní zákoník (zákon číslo 513/1991 Sb.), který nabyl účinnosti k 1. lednu 1992. Stal se tedy hlavním pramenem obchodního práva. Postupně byl obchodní zákoník novelizován, zejména také s ohledem na vstup České republiky do Evropské unie. Česká republika je tedy součástí jednotného vnitřního trhu, kde existuje volný pohyb osob, zboží a kapitálu. Toto muselo nutně přinést nové pojetí a nová pravidla.

Jedním z mnoha důležitých pojmů uvedených v obchodním zákoníku je „**základní kapitál**“, v akciové společnosti tvořený povinně, do novely obchodního zákoníku provedenou zákonem číslo 370/2000 Sb. označovaný jako „základní jmění.“ Ještě v dnešní době je vidět, že obchodním zákoníkem deklarovaný pojem základní kapitál není plně vžitý, i někteří právníci starý pojem stále používají i v zásadních dokumentech a v médiích se s názvem „základní jmění“ setkáváme neustále.

Cílem mé diplomové práce je se podrobně zaměřit na obchodníkem zákoníkem povolené možnosti zvyšování základního kapitálu akciové společnosti, popsání a zhodnocení platné právní úpravy tohoto institutu a upozornit na některá s tím spojená úskalí. Téma diplomové práce jsem si vybrala zejména proto, že ve svém zaměstnání s institutem zvyšování základního kapitálu pracuji a na několika valných hromadách akciových společností v rámci koncernu, na jejichž přípravě jsem participovala, byl základní kapitál zvyšován, jak peněžitými, tak nepeněžitými vklady.

Diplomovou práci jsem rozdělila do jednotlivých kapitol s tím, že ve druhé kapitole se zabývám obecnou definicí zvýšení základního kapitálu, ve třetí kapitole jeho funkcí a zásadou zachování, čtvrtá kapitola, nejobsáhlejší, postihuje zákonné způsoby zvýšení základního kapitálu a pátá kapitola popisuje ekonomické aspekty zvýšení základního kapitálu.

2. OBECNĚ O ZVÝŠENÍ ZÁKLADNÍHO KAPITÁLU

Základní kapitál představuje důležitou veličinu, právní, ekonomickou a účetní, která dává věřitelům určitou záruku, že společnost má k dispozici majetek alespoň v zapsané výši, jež je zakotvena v obchodním rejstříku, jako veřejně přístupném registru.

Dle díkce obchodního zákoníku je základní kapitál definován jako souhrn peněžitých a nepeněžitých vkladů všech společníků do základního kapitálu společnosti (tzv. vklady).

Zde je na místě přesně definovat některé zásadní pojmy, se kterými se při zvyšování základního kapitálu akciové společnosti setkáváme.

Akcie: Je cenný papír majetkového charakteru, který stvrzuje vlastnictví podílu na základním kapitálu akciové společnosti. Držitelem akcie je akcionář, kterému s držením akcií vzniká právo s nimi spojené, a to jistý podíl na rozhodování, hospodářských výsledcích a likvidačním zůstatku. Základní kapitál společnosti je rozvržen na určitý počet akcií, jejichž jmenovitá hodnota v součtu činí výši základního kapitálu. Akcie je možné členit dle:

druhu – kmenové (obyčejné, běžné), prioritní (v případě rozhodování o výplatě dividendy nebo likvidačním zůstatku nemají hlasovací právo);

formy: na jméno (akcionář je známý a řádně zapsán v seznamu akcionářů, převádí se rubopisem – indosamentem a předáním), na majitele (nazvat ji můžeme i na doručitele, akcionář známý není, převod se uskutečňuje jejím předáním, tzv. tradicí);

Celosvětovým trendem je omezování listinných akcií na majitele. Tyto akcie totiž nezajišťují transparentnost a průkaznost operací, ztěžují boj proti praní špinavých peněz a umožňují daňové úniky. Právo na osobní soukromí je druhořadé a postupně je potlačováno. V České republice je stále možné vlastnit společnosti přes listinné akcie na majitele. Anonymita akcionářů však není úplná, neboť existují zápisy z valných hromad, jejichž součástí jsou listiny přítomných akcionářů.^{1/}

Pro akciovou společnost je průhlednější, aby měla akcie na jméno a věděla za každé situace, kdo je jejím akcionářem.

podoby: listinné, zaknihované (nematerializovaná podoba, akcie jsou vedeny Střediskem cenných papírů). Pro účely zvyšování základního kapitálu je důležité rozlišovat zejména akcie dle podoby a formy.

^{1/} Jílek, J. Akciové trhy a investování. Grada Publishing. 2009

Dalším typem členění je rozlišení akcií na kótované a nekótované, tzn. na ty, které byly přijaty k obchodování na veřejném - regulovaném - trhu (nazývané také veřejně obchodovatelné) a na ty, se kterými není na veřejném trhu obchodováno – jedná se o akcie soukromé.

Společností vydané akcie musí obsahovat: Firmu a sídlo společnosti, jmenovitou hodnotu, určení formy akcie, pokud byla vydána akcie na jméno – název nebo jméno akcionáře, výše základního kapitálu, počet akcií k datu emise, datum emise; u listinné akcie také její číslo a podpis osob oprávněných jednat jménem společnosti; bylo-li vydáno více druhů akcií – určení práv s nimi spojených (u kmenových akcií není podmínkou, nejsou s nimi spojena žádná zvláštní práva).

Pokud to stanoví společnost, je možné vydat i akcie hromadné. Zde musí být navíc uveden údaj o tom, jaké pořadové číslo akcií nahrazují.

Emisní kurz akcie: Peněžní částka, za kterou akciová společnost (emitent) vydává cenný papír, tedy akcii.

Emisní ážio: Rozdíl mezi emisním kurzem a jmenovitou hodnotou akcií, pokud je emisní kurz vyšší než jmenovitá hodnota akcie.

Zatímní list: Jestliže není upisovatelem splacen celý emisní kurz upsané akcie před zápisem zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, společnost vydá cenný papír na řad - zatímní list, který nahrazuje jím upsané akcie. Se zatímním listem jsou spojena práva připadající na akcii. Údaje na něm jsou v podstatě totožné jako u akcie, odlišnost je dána v údaji, který zohledňuje splacenou a nesplacenou část emisního kurzu, lhůtu pro jeho splacení a jaký počet, podobu a formu akcií nahrazuje. Po splacení celého emisního kurzu akcií, představenstvo, způsobem určeným zákonem nebo stanovami pro svolání valné hromady, vyzve akcionáře k výměně zatímního listu za akcii.

Základní kapitál musí být vyjádřen v jednotkách české měny. Tím se výslovně řeší někdy v praxi zpochybňovaný princip, že základní kapitál lze vyjadřovat pouze v tuzemské měně, i když je vklad splácen v zahraniční měně. V obchodním zákoníku se nechápe základní kapitál jako určitá majetková hodnota, kterou společník převádí na společnost a jež se stává jejím majetkem (takovou hodnotou je peněžitý nebo nepeněžitý vklad, jímž společník splácí emisní kurz), nýbrž pouze jako hodnotové vyjádření vkládaného majetku v penězích. Toto pojetí v zásadě odpovídá, jak tradičnímu chápání základního kapitálu v kontinentálně evropském právním systému, tak jeho ekonomickému pojetí jako strany pasiv bilance (rozvahy) obchodní společnosti. Základní kapitál je součástí vlastního kapitálu, je jednou z jeho složek a jedním z vlastních zdrojů

financování obchodního majetku společnosti, a proto se v bilanci objevuje nikoliv v aktivech, ale v pasivech společnosti.^{2/}

Základní kapitál je vnímán v podstatě jako určitá ochrana akcionářů a věřitelů společnosti, nicméně ne vždy se na něj lze plně spolehnout. Společnost musí upsat a splatit základní kapitál ve výši stanovené zákonem, ale za své existence na sebe může převzít různé závazky, které mohou být značně riskantní. V České republice je v současné době nemalé množství společností, které sice mají zapsaný vysoký základní kapitál, ale zároveň mají velký počet věřitelů. Třetí osoby vlastně jednají v dobré víře v návaznosti na zápis v obchodním rejstříku, ale již se do důsledku nezajímají podrobně o ekonomické informace společnosti ani o její výsledek hospodaření, ač některé z významných ekonomických dokumentů se povinně zakládají do sbírky listin rejstříkového soudu (např. účetní závěrky, rozhodnutí o rozdělení zisku či úhradě ztráty, výroční zprávy, apod.). Společnosti se pak ocitají v předlužení, které může vyústit v insolvenční řízení. Vysoký základní kapitál není ani zárukou pro banky či jiné osoby, které poskytují úvěry, i když bývá zvykem nejprve si protistranu před poskytnutím finančních prostředků prověřit formou ekonomického due-dilligence.

Poznámka: Z informací České daňové správy vyplývá, že téměř 83 % povinných subjektů nekládá do sbírky listin obchodního rejstříku účetní závěrky včas a 60 % tuto povinnost porušuje dlouhodobě.^{3/}

Základní kapitál společnost nemusí mít v obdobné podobě tak, jak byl do ní vložen, nýbrž může měnit jeho strukturu.

U akciové společnosti zakládané bez veřejné nabídky akcií je základní kapitál tvořen povinně ve výši nejméně 2 miliony Kč, u akciové společnosti zakládané s veřejnou nabídkou akcií ve výši nejméně 20 milionů Kč.

Důvodem zvýšení základního kapitálu většinou bývá potřeba opatřit zdroje nutné pro rozvoj nebo rozšíření podnikatelských aktivit akciové společnosti. Obchodní zákoník neomezuje horní hranici, na kterou má být základní kapitál zvýšen.

Možnosti zvýšení základního kapitálu upravuje obchodní zákoník v ustanovení § 203 až 210. Jednotlivé způsoby zvýšení základního kapitálu jsou obsaženy podrobně v kapitole čtvrté diplomové práce a jedná se o:

- zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií,

^{2/} Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R. Akciové společnosti. 6. přepracované vydání. C.H.Beck. 2007

^{3/} Honzík, K. Nezveřejnění účetní závěrky bude pokutováno. www.fucik.cz. 2010

- podmíněné zvýšení základního kapitálu,
- zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů společnosti,
- kombinované zvýšení základního kapitálu,
- zvýšení základního kapitálu rozhodnutím představenstva.

Zvýšení základního kapitálu z vnějších zdrojů se označuje jako **efektivní zvýšení** základního kapitálu, při kterém společnost získá nové prostředky. Dochází k němu upsáním nových akcií a podmíněným zvýšením základního kapitálu, částečně také kombinovaným zvýšením. Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů společnosti se označuje jako **nominální zvýšení**. Při efektivních změnách výše základního kapitálu je výsledkem zvětšení majetku společnosti. To se při jeho zvýšení děje úpisem a převzetím nových vkladů. Společnost získá nový majetek, anebo sníží své závazky (kapitalizací pohledávek). Při nominálních změnách dochází k účetní operaci v pasivech společnosti. Změna se „však musí odrazit v počtu akcií nebo ve změně jejich jmenovité hodnoty.“ Při nominálním zvýšení se účetně přesunou disponibilní vnitřní zdroje do základního kapitálu, avšak vlastní kapitál se nemění. Naše právo odděluje postupy sledující změnu výše základního kapitálu efektivní a nominální povahy u akciových společností.^{4/}

Zvyšovat základní kapitál je možné peněžitými i nepeněžitými vklady. Každá z těchto variant má svá právní kritéria, která je třeba dodržet v souladu se zákonem. *Peněžitými vklady* lze zvyšovat základní kapitál jen za předpokladu, že stávající peněžité vklady jsou zcela splaceny nebo pokud akcionáři splatili emisní kurz dříve upsaných akcií. Zvýšení základního kapitálu *nepeněžitými vklady* je možné i před splacením stávajících peněžitých vkladů. Zde ale zákon zároveň požaduje, aby nepeněžitý vklad byl splacen před zápisem do obchodního rejstříku.

Zvyšování základního kapitálu peněžitým vkladem. Zmíněný vklad může být, jak je již v úvodu této kapitoly uvedeno, vyjádřen pouze v české měně, pokud by bylo zvyšováno zahraniční měnou, musí být na českou přepočtena. Hodnota tohoto vkladu se neoceňuje, jak je tomu u vkladu nepeněžitého, peníze není možné ocenit. Peněžitými vklady se splácí emisní kurz akcionářem upsaných akcií. Pro splacení akcií peněžitými vklady platí několik pravidel. Jedním z pravidel je, že vždy se nejprve splácí emisní ážio, tedy rozdíl mezi samotnou jmenovitou hodnotou akcií a emisním kurzem akcií. Není-li ve stanovách stanoveno jinak, není-li splacen celý emisní kurz akcionářem upsaných akcií

^{4/} Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurz obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. C.H.Beck. 2005

před zápisem společnosti či zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, a splácí-li akcionář tento emisní kurz postupně, započítává se jím uhrazená částka na splacení jednotlivých akcií, nikoli tedy, že by se postupně hradil celý emisní kurz jednotlivých akcií. Z tohoto důvodu se akcionářům vydávají, po zápisu založení společnosti či zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, zatímní listy, které jednotlivým akcionářům nahrazují všechny jimi upsané a nesplacené akcie jednoho druhu. Pro účel splacení peněžitého vkladu musí být společností zřízen zvláštní účet u některé z bank nebo úvěrního či spořitelního družstva. Jde o účet vázaný, tzn., že zmíněné finanční instituce nedovolí s vkladem disponovat dříve, než-li bude zvýšení základního kapitálu zapsáno v obchodním rejstříku.

Po novele obchodního zákoníku provedené Zákonem číslo 370/2000 Sb. a zároveň v souladu s komunitárním právem, je možné započíst pohledávku akcionáře za společností oproti pohledávce společnosti na splacení emisního kurzu akcionářem upsaných akcií při zvýšení základního kapitálu. Pak se tedy bude jednat o formu splacení peněžitého vkladu. Pro zápis zvýšení základního kapitálu je soudu (obchodnímu rejstříku) dokládána dohoda o zápočtu. Pokud by ke zvýšení základního kapitálu nedošlo, dohoda o zápočtu je samostatným právním úkonem, a tudíž by zůstala v platnosti, jeví se tedy jako vhodné, aby předmětná smlouva o započtení obsahovala rozvazovací podmínku, kterou bude nezapsání zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

Zvyšování základního kapitálu nepeněžítým vkladem. Zde je nejzásadnější vymezit nepeněžítý vklad, resp., co jím může a nemůže být. Nepeněžítý vklad může být pouze majetek, jehož hodnotu lze zjistit a společnost ho může využít v návaznosti na předmět svého podnikání, tzn., že zvýšení základního kapitálu se může uskutečnit jen v důležitém zájmu společnosti. Musíme si tedy klást otázku, co vše může tedy nepeněžítým vkladem být. Zde jsou uvedeny jednotlivé možnosti:

- *Věcné vklady:*

a) *Věc movitá:* Základní kapitál je splacen předáním dotčené movité věci společnosti. Dnem předání věci se zároveň rozumí den nabytí vlastnického práva k této věci společnosti.

b) *Věc nemovitá:* Základní kapitál je splacen písemným prohlášením upisovatele společnosti a předáním nemovitosti. Pro nabytí vlastnického práva musí být v tomto případě splněna i další podmínka, a to vklad nemovitosti do katastru nemovitostí (návrh na vklad do katastru nemovitostí podává vkladatel - jeho podpis musí být úředně ověřen). Jedná se o intabulační princip.

Pokud by předmětem zvýšení základního kapitálu byla nemovitost neevidovaná v katastru nemovitostí, odpověď nalezneme v občanském zákoníku, konkrétně v ustanovení § 133, odstavec 3, ze kterého plyne, že vlastnické právo ke zmíněné nemovitosti se nabývá účinností smlouvy o převodu nemovitosti. Jak je tedy zřejmé, nelze v této věci aplikovat ustanovení obchodního zákoníku, neboť ten řeší vklad nemovitosti pouze obecným způsobem.

- *Know-how*: Pod tímto pojmem si lze představit např. určité znalosti, obchodní nebo výrobní poznatky, v podstatě to, co vkladatel zná. Vklad je splacen ve chvíli uzavření smlouvy o vkladu, předáním dokumentace a také sepsáním zápisu o předání know-how.

- *Pohledávka*: Do novely obchodního zákoníku provedené Zákonem číslo 370/2000 Sb. bylo možné zvýšit základní kapitál pohledávkou akcionáře za společností v nominální hodnotě. Vklad byl splacen ke dni účinnosti smlouvy o postoupení pohledávky. Po zmíněné novele obchodního zákoníku již nelze jako nepeněžitý vklad označit pohledávku akcionáře za společností. Tuto pohledávku lze ale započíst proti pohledávce za společností na splacení emisního kurzu, a tudíž se bude v tomto případě jednat o formu splacení peněžitého vkladu, jak bylo zmíněno již výše. Obchodní zákoník ale v ustanovení § 59, odstavec 6, povoluje zvýšit základní kapitál nepeněžítým vkladem, a to převodem pohledávky, za předpokladu, že touto pohledávkou nebude pohledávka nepostupitelná (např. postižená výkonem rozhodnutí nebo pokud zanikne smrtí věřitele nebo by se postoupením změnil její obsah). Dlužníkovi musí být postoupení pohledávky oznámeno a tímto oznámením je vůči dlužníkovi účinné. Vklad je splacen uzavřením smlouvy o vkladu a také musí vkladatel předat společnosti veškeré informace a dokumenty o vložení pohledávce. Upisovatel je ručitelem dobytosti pohledávky do takové výše, jak byla oceněna. U tohoto vkladu se přiměřeně použijí ustanovení o postoupení pohledávky.

- *Podnik nebo jeho část*: Nepeněžitý vklad je splacen uzavřením písemné smlouvy vkladatele se společností. Současně musí být podnik nebo jeho část předán společnosti a sepsán zápis. Tímto právním úkonem přechází nebezpečí škody na společnost. Na společnost nepřecházejí veřejnoprávní závazky, ale vkladatel ručí za splnění převáděných závazků, vyjma těch veřejnoprávních, jak bylo výše uvedeno. Pohledávky, jež jsou součástí podniku nebo jeho části, se řídí občanským zákoníkem v části, týkající se postoupení pohledávek. Souhlas věřitele ze strany vkladatele není nutný (tuto povinnost má až společnost), dlužníkům se přechod pohledávky musí oznámit vždy, jinak by nebyl vůči těmto účinný.

- *Ostatní nepeněžitě vklady*: Zde se může jednat např. o cenné papíry (dluhopisy, směnky), nehmotný statek (ochranné známky, průmyslový vzor), užívací a požívací právo (jde o právo užívat věc k vlastní potřebě a o právo cizí věc užívat a brát si z ní i užitky a plody). Dotčené vklady jsou splaceny písemnou smlouvou o vkladu. Užíváním lze rozumět i užívání věcného břemene, zde je třeba k jeho nabytí ještě vklad do katastru nemovitostí.

Hodnota nepeněžitě vkladu musí být oceněna znalcem jmenovaným soudem dle ustanovení § 59 obchodního zákoníku.

Návrh na jmenování znalce příslušnému soudu (místně je příslušný obecný soud, věcně příslušný v prvním stupni krajský soud) je podáván společností. Znalec musí být na společnosti nezávislý. Soud může návrhu společnosti vyhovět, ale také mu vyhovět nemusí a jmenuje znalce jiného. O tomto, dle dikce ustanovení § 59, odstavec 3, obchodního zákoníku, musí rozhodnout do 15 dnů od doručení návrhu společnosti na jmenování znalce. Pokud by znalec jmenovaný soudem porušoval své povinnosti, soud ho na návrh společnosti odvolá - zde má soud určenu taktéž lhůtu 15 dnů od doručení návrhu společnosti na odvolání znalce. Odměnu za vyhotovení znaleckého posudku hradí znalci společnost. V případě, že se znalec se společností na výši odměny nedohodne, odměnu určí soud, a to, buď na návrh společnosti, nebo na návrh znalce, neboť oba subjekty jsou účastníky řízení (to platí i pro jmenování a případné odvolání znalce soudem).

Znalecký posudek musí obsahovat alespoň popis nepeněžitě vkladu, použité způsoby jeho ocenění a údaj o tom, zda hodnota nepeněžitě vkladu, ke které vedou použité způsoby ocenění, odpovídá alespoň úhrnnému emisnímu kurzu akcií, které mají být vydány jako protiplnění za tento nepeněžitý vklad, částku, kterou se nepeněžitý vklad oceňuje.

Ve věci náležitostí posudku znalce existuje rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. dubna 2010, sp. 29 Cdo 5485/2007, kterým se soud vyjadřuje k pochybení znalce při oceňování nepeněžitě vkladu. Soud judikoval, že určuje-li ustanovení § 59 obchodního zákoníku, že posudek znalce musí obsahovat alespoň popis nepeněžitě vkladu, pak tím rozhodně nemá na mysli výslovné označení předmětu vkladu (nemovitosti) coby vkladu nepeněžitě, nýbrž řádnou identifikaci takového vkladu (v posuzované věci konkrétní označení vkládaných nemovitostí). Ustanovení § 59 obchodního zákoníku neklade také požadavek, aby uvedení použitého způsobu ocenění vkládaných nemovitostí doprovázela informace, že nemovitosti jsou nepeněžitým

vkladem a nepředepisuje ani znalci výslovné uvedení účelu ocenění.^{5/}

Znalec musí použít nejméně dvě různé metody ocenění majetku; to z logiky věci neplatí, není-li použití více metod možné. Určité pochybnosti vzbuzoval požadavek uvádět v usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu výši ocenění znalce. Soudní praxe po počátečních dílčích pochybnostech postupovala celkem jednotně tak, že připouštěla, aby byl nepeněžitý vklad vložen do společnosti v hodnotě nižší, než jakou stanovil znalecký posudek, nikoli však v hodnotě vyšší. I když tento závěr nemá výslovnou oporu v zákoně, lze ho odůvodnit zásadou ochrany třetích osob. Z ustanovení § 163a, odstavec 3, obchodního zákoníku jednoznačně vyplývá, že jestliže je jmenovitá hodnota akcií, které mají být vydány akcionáři jako protiplnění jeho nepeněžitého vkladu nižší, než odpovídá znaleckému ocenění předmětu vkladu, považuje se rozdíl mezi těmito hodnotami za emisní ážio. To neplatí, jestliže usnesení valné hromady určuje, že společnost je povinna tento rozdíl nebo jeho část vyplatit vkladateli anebo, že jde o tvorbu rezervního fondu.^{6/}

Výjimkou ze zákonem požadovaného ocenění nepeněžitého vkladu znalcem je § 59a obchodního zákoníku, a to v případě, že nepeněžitým vkladem je při zvyšování základního kapitálu investiční cenný papír nebo nástroj peněžního trhu dle zvláštního právního předpisu, který upravuje podnikání na kapitálovém trhu.

Jako určení jejich hodnoty může být použito tržní ocenění, tj. vážený průměr z cen, které byly dosaženy při obchodování na regulovaných trzích v době šesti měsíců před splacením vkladu. Pokud by nepeněžitým vkladem byl jiný majetek než-li v úvodu tohoto odstavce uvedený, a je-li o něm účtováno v reálných cenách, za hodnotu nepeněžitého vkladu se považuje reálná cena zjištěná z poslední účetní závěrky ověřené auditorem s výrokem „bez výhrad.“

Obchodní zákoník umožňuje také pro určení hodnoty nepeněžitého vkladu použít hodnotu určenou nezávislým odborníkem za použití uznávaných standardů a zásad oceňování nikoliv déle než šest měsíců před splacením vkladu.

Kdo se skrývá pod pojmem nezávislý odborník není příliš jasné a může v praxi činit výkladové potíže. Nepochybně mezi uznávané nezávislé odborníky patří znalci. Otázkou je, kdo další mezi nezávislé odborníky patří - může jít např. o bývalé znalce, kteří již

^{5/} Z Rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14.4.2010, sp. zn. 29 Cdo 5485/2007

^{6/} Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R. Akciové společnosti. 6. přepracované vydání. C.H.Beck. 2007

znaleckou činnost nevykonávají.^{7/}

Z důvodu opatrnosti je tedy zřejmě lépe použít pro účely ocenění nepeněžitého vkladu znalce, který svou činnost vykonává aktivně na základě platného oprávnění.

Pro případ, že by takto určená hodnota nepeněžitého vkladu byla ovlivněna výjimečnými okolnostmi, musí být provedeno nové ocenění. O tomto musí rozhodnout statutární orgán společnosti. Pokud by nové ocenění provedeno nebylo, může podat návrh na jmenování znalce kvalifikovaná většina akcionářů v souladu se skutečností, že statutární orgán společnosti nové ocenění nezajistil do čtrnácti dnů od doručení jejich žádosti. Při stejné nebo vyšší hodnotě nového ocenění nepeněžitého vkladu, může společnost požadovat po těch akcionářích, kteří nové ocenění iniciovali, úhradu za zhotovení znaleckého posudku a náklady s tím spojené.

Rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu přijímá valná hromada, výjimkou je ustanovení § 210 obchodního zákoníku, ze kterého vyplývá, že toto rozhodnutí je možné svěřit představenstvu, při zachování zákonného postupu uvedeného v obchodním zákoníku. Valná hromada je usnášeníschopná, pokud přítomní akcionáři drží akcie o jmenovité hodnotě, která je vyšší než 30 % základního kapitálu společnosti (stanovy společnosti mohou určit vyšší procento). Rozhodnutí je přijímáno souhlasem kvalifikované většiny alespoň dvou třetin hlasů přítomných akcionářů každého druhu akcií. V případě, že se bude rozhodovat o vyloučení nebo omezení přednostního práva na úpis akcií a o zvýšení základního kapitálu nepeněžitým vkladem, musí zde být souhlas alespoň tří čtvrtin přítomných akcionářů. O rozhodnutí valné hromady musí být pořízen notářský zápis, taktéž o rozhodnutí představenstva zvýšit základní kapitál.

Pozvánka na valnou hromadu (u akcií na majitele oznámení), týkající se zvýšení základního kapitálu, musí obsahovat mimo obligatorní náležitosti (firma a sídlo společnosti, místo, datum a hodina konání valné hromady, údaj o tom, zda je svolávána valná hromada řádná, mimořádná či náhradní, pořadí jednání valné hromady; rozhodný den k účasti na valné hromadě a vysvětlení jeho významu) i určité specifické náležitosti dle ustanovení § 202 obchodního zákoníku:

- důvody navrhovaného zvýšení základního kapitálu,
- způsoby a rozsah tohoto zvýšení,
- navrhovaný druh, podoba, forma a počet akcií, pokud mají být vydány nové akcie společnosti,

^{7/} Knoblochová, V. Zjednodušení oceňování nepeněžitého vkladu při zvyšování základního kapitálu. www.dashofer.cz. 2009

- jmenovité hodnoty nových akcií nebo nová jmenovitá hodnota dosavadních akcií,
- mají-li být vydány poukázky na akcie, ke kterým upisovaným akciím se budou vydávat.

Pokud má být zvýšení základního kapitálu provedeno upisováním nových akcií, musí pozvánka obsahovat lhůtu pro jejich upsání a navrhovanou výši emisního kurzu nebo způsob jeho určení s odůvodněním nebo údaj, že jeho určením bude pověřeno představenstvo včetně případné minimální výše, v jaké může být emisní kurz představenstvem určen. Při vydání nového druhu akcií, se musí uvést i práva s nimi spojená a důsledky, které bude mít jejich vydání na práva spojená s akciemi dříve vydanými. V případě, že se valné hromadě navrhuje: omezení nebo vyloučení přednostního práva podle ustanovení § 204a obchodního zákoníku, uvede se důvod, proč má dojít k jeho omezení či vyloučení; zvýšení základního kapitálu upisováním akcií a emisní kurz se splácí nepeněžitými vklady, uvede se jeho předmět a ocenění uvedené v posudku znalce nebo znalců podle ustanovení § 59, odstavec 4, obchodního zákoníku; vyslovení souhlasu se započtením, uvedou se také pohledávky, které mají být započteny a důvody navrhovaného započtení.

V praxi návrh usnesení valné hromady, týkající se rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu, většinou koresponduje se specifickými náležitostmi uvedenými již v pozvánce na valnou hromadu.

Po konání valné hromady, představenstvo, ve lhůtě třiceti dnů od jejího konání, podává návrh na zápis „záměru zvýšit základní kapitál“ do obchodního rejstříku. Toto se netýká pouze zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů společnosti. U tohoto institutu je třeba podotknout, že pro společnost se jedná v podstatě „o čekání“ na povolení zmíněného zápisu do obchodního rejstříku, aniž může v této době cokoli učinit, tzn., že nemůže započít s úpisem akcií. Lze si tedy položit otázku, zda zápis uvedeného záměru je až tak nutný s přihlédnutím k tomu, že zápis z valné hromady, týkající se zvýšení základního kapitálu, je osvědčován notářem v notářském zápisu. Tím je garantována jeho správnost, pokud notář k přijatému usnesení valné hromady nemá výhrady.

Po výše uvedeném zápisu „záměru zvýšit základní kapitál“ do obchodního rejstříku, by měly být provedeny následné kroky a právní úkony, v souladu s rozhodnutím valné hromady (toto bude podrobně rozvedeno v kapitole čtvrté, kde budou popsány jednotlivé způsoby zvyšování základního kapitálu). Po jejich uskutečnění, řádném úpisu akcií, u peněžitého vkladu splacení alespoň 30 % výše jmenovité hodnoty upsaných akcií včetně splacení případného emisního ážia, a celého splacení nepeněžitých vkladů, je

představenstvo povinně podat návrh na zápis nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku. Dotčený zápis má konstitutivní charakter (jeho účinky tedy nastávají dnem zápisu do obchodního rejstříku, resp. nabytím právní moci).

Výše základního kapitálu musí být uvedena ve stanovách akciové společnosti a zároveň musí korespondovat s číselným údajem uvedeným v obchodním rejstříku. Pokud dojde ke změně výše základního kapitálu, musí nutně dojít i ke změně stanov v této věci. O změně stanov již valná hromada rozhodovat nemusí, neboť, dle ustanovení § 173, odstavec 3, obchodního zákoníku, rozhodne o této změně představenstvo, v souladu s rozhodnutím valné hromady, i když z praktického hlediska se jeví jako vhodné, aby valná hromada vzala na vědomí, že po zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, budou příslušná ustanovení stanov mít určité znění a v daných mantinelech by se pak mělo představenstvo pohybovat.

3. VYMEZENÍ A FUNKCE ZÁKLADNÍHO KAPITÁLU A ZÁSADA JEHO ZACHOVÁNÍ

Funkce základního kapitálu

V odborné literatuře se zpravidla uvádějí tyto funkce základního kapitálu:

- a) funkce měřítka zisku a ztráty,
- b) funkce garanční vůči věřitelům,
- c) funkce míry účasti na společnosti vůči akcionářům^{8/}

Funkce měřítka zisku a ztráty. Zisk a ztráta jsou součástí pasiv v rozvaze, tzn. na stejné straně jako základní kapitál. Zisk a ztráta nemá ale vazbu na základní kapitál, jeho výši také neovlivňuje. Pokud bychom základní kapitál poměřovali se ziskem či ztrátou, pak jen za předpokladu, že hospodářský výsledek společnosti bude ztrátový a hodnota vlastního kapitálu bude nižší než kapitál základní. Na druhé straně, pokud bude společnost v zisku, vlastní kapitál bude vyšší než-li základní kapitál.

Podle ustanovení § 193, odstavec 1, obchodního zákoníku, je představenstvo společnosti povinno svolat valnou hromadu, pokud zjistí, že celková ztráta dosáhla poloviny výše základního kapitálu a musí valné hromadě navrhnout, buď zrušení společnosti, nebo přijetí jiného opatření. Tímto jiným opatřením by mohl být např. i návrh střednědobého podnikatelského plánu, ze kterého bude zřejmé, jakým způsobem hodlá společnost vzniklou situaci překlenout a řešit. Zmíněný střednědobý podnikatelský plán by měl zřejmě obsahovat podrobnou ekonomickou analýzu, z níž bude vyplývat, jak bude společnost hospodařit v nadcházejících letech, dále přijetí úsporných opatření nebo situaci vyřešit popř. zvýšením základního kapitálu některým z akcionářů. Rozhodnutí valné hromady v této věci by mělo být založeno do sbírky listin rejstříkového soudu spolu s návrhem možného řešení.

Funkce garanční vůči věřitelům. Zásada zachování výše základního kapitálu má být záruka pro věřitele společnosti. Tato funkce je ale značně komplikovaná. Jak je již uvedeno v kapitole druhé diplomové práce, ani vysoká výše zapsaného základního kapitálu v obchodním rejstříku není jistota, že společnost má k dispozici prostředky v uvedené výši základního kapitálu. Věřitelé si mohou ale další informace z ekonomické

^{8/} Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R. Akciové společnosti. 6. přepracované vydání. C.H.Beck. 2007

oblasti společnosti zjistit z dokumentů, které jsou povinně zakládány akciovou společností do sbírky listin rejstříkového soudu (výroční zprávy, účetní závěrky řádné, mimořádné, konsolidované a zpráva auditora o ověření jmenovaných účetních závěrek, schválená podoba návrhu na rozdělení zisku nebo úhrady ztráty).

Garanční funkce byla posílena v novelách obchodního zákoníku v roce 1996 a 2000. Obchodní zákoník na tuto funkci reaguje v ustanovení § 178, odstavec 2, tak, že společnost má zakázáno rozdělit zisk nebo jiné vlastní zdroje akcionářům, pokud vlastní kapitál by byl vzhledem k rozdělení zisku nižší než základní kapitál, zvýšený o tu část rezervního fondu, jež nesmí dle zákona použít k plnění akcionářům, zjištěný z účetní závěrky (řádné nebo mimořádné), nebo zvýšený o upsanou jmenovitou hodnotu akcií, jestliže byly upsány na zvýšení základního kapitálu a tento nebyl zapsán v obchodním rejstříku ke dni sestavení účetní závěrky.

Základní kapitál ale zcela svoji garanční funkci neplní a stává se tak nespolehlivým ukazatelem platební bilance společnosti. Nedůvěra v garanční funkci základního kapitálu se též projevuje v evropských zemích, zejména ve Velké Británii, zároveň také v evropské soudní praxi.

Funkce míry účasti na společnosti vůči akcionářům. Míra účasti akcionáře na společnosti je dána jmenovitou hodnotou akcií v návaznosti na výši základního kapitálu. Dle poměru jmenovité hodnoty akcií k základnímu kapitálu se následně pak stanovuje podíl akcionáře na zisku a likvidačním zůstatku. Akcionářská práva jsou vtělena do akcií, tj. cenných papírů, se kterým jsou spojena uvedená práva akcionáře.

Někdy je uváděna ještě další, čtvrtá funkce základního kapitálu, a to tzv. „startovní.“ Jedná se o prostředky, kterými společnost disponuje při svém vzniku a výkonu svého předmětu podnikání. Tyto prostředky může společnost využívat v době svého fungování.

Zásady zachování základního kapitálu

V obchodním zákoníku jsou dány určité povinnosti a zákazy, které by měly vést k tomu, že bude existovat rovnost mezi majetkem společnosti a číselnou hodnotou základního kapitálu, v těchto pravidlech se tedy odráží zásada zachování základního kapitálu.⁹⁷

⁹⁷ Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurz obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. C.H.Beck. 2005

Obchodní zákoník sice stanoví určité výjimky ze zákazů, ale zároveň upravuje postup společnosti, když výjimku uplatní a také sankci za nedodržení tohoto postupu (např. likvidace společnosti).

Pravidla, která jsou projevem zásady zachování základního kapitálu:

Povinné vytváření základního kapitálu nejméně v obchodním zákoníku stanovené výši. V kapitole druhé diplomové práce je uvedeno, jaká minimální výše základního kapitálu musí existovat při založení akciové společnosti a v případě, že by došlo z jakýchkoliv důvodů v průběhu trvání společnosti ke snížení základního kapitálu, může být snížen pouze na minimální zákonem danou výši.

V tomto případě plní tedy dodržení minimální výše základního kapitálu funkci jakéhosi garanta vůči věřitelům. Jde o povinnost v absolutní rovině. Ovšem tato ochranná funkce je zároveň i omezená. Jestliže se společnost dostane do ztráty a vyčerpá i své rezervy, a ztráta i pak bude vyšší než základní kapitál, musí učinit zákonná opatření (např. vyhlášení úpadku).

Povinné splacení části vkladů před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku. Obchodní zákoník stanoví, že vklady do společnosti musí být splaceny alespoň z 30 % před zápisem do obchodního rejstříku a poté zbytek (vyjma vkladu nepeněžitého, ten musí být splacen zcela), také ve stanovené lhůtě. Toto musí být vždy uvedeno ve stanovách akciové společnosti. Dotčený institut má význam pro společnost zejména z toho důvodu, že při svém vzniku může již disponovat s majetkem a může zahájit neprodleně své podnikatelské aktivity, není zatížena povinností vracet tento vklad či hradit úroky za jeho poskytnutí.

Zákaz poskytování úvěrů a půjček z majetku společnosti za účelem nabytí podílu na společnosti. Do novely obchodního zákoníku provedenou Zákonem číslo 215/2009Sb., platil pro společnost zákaz poskytování záloh při nabývání vlastních podílů, také nesměla poskytovat půjčky a úvěry, které by mohly souviset s nabýváním vlastních podílů. Zmíněný zákaz ale na druhé straně neplatil pro zaměstnance, kteří hodlali uskutečnit nabytí vlastních akcií společnosti. Stěžejním důvodem výše uvedeného zákazu bylo, aby společnost nezískala nové vlastní zdroje a aby nenesla zároveň veškerá ručitelská a věřitelská rizika a akcionář by tím získal na újmu společnosti podíl. *Zmíněná novela obchodního zákoníku ale zavedla nový termín tzv. „finanční asistence“ a tento zákaz prolomila,* v návaznosti na novelu druhé evropské obchodněprávní směrnice.

Poskytnutí finanční asistence musí být předem zakotveno ve stanovách akciové společnosti, dále může být povolena jen za podmínek obvyklých v obchodním styku, za

předpokladu, že nepřivedí společnosti bezprostředně úpadek a musí být vytvořen zvláštní rezervní fond ve výši poskytnuté finanční asistence. Pro realizaci finanční asistence musí udělit předchozí souhlas valná hromada alespoň dvěma třetinami hlasů všech akcionářů. Zároveň je představenstvo společnosti povinno vypracovat písemnou zprávu, kterou bez zbytečného odkladu uloží ještě před konáním valné hromady do sbírky listin obchodního rejstříku. Představenstvo musí také prošetřit finanční způsobilost osoby, které je finanční asistence určena.^{10/}

Zákaz vrácení vkladů po dobu trvání společnosti, zákaz prominutí splacení vkladu a možnosti zápočtu vkladové povinnosti na jinou pohledávku vůči společnosti. Základní kapitál je vázaný, sice je s ním možné disponovat, ale musí být zajištěna nezávislost společnosti na akcionářích. Je tedy striktně zakázáno vracet vklad, prominutí jeho splacení či možnost zápočtu vkladové povinnosti na jinou pohledávku vůči společnosti, hlavně z důvodu, že by mohlo dojít k nestabilitě společnosti a mohla by být ohrožena práva dalších akcionářů a věřitelů. Akcionář tedy nemůže žádat vrácení splaceného vkladu při zachování svého stávajícího podílu. Akcionáři by měli mít odpovědnost při výkonu svých akcionářských práv, ale při zrušení společnosti nebo ukončení její činnosti by měli získat alespoň hodnotu, jež do společnosti vložili (likvidační zůstatek, vypořádací podíl).

Z uvedených zákazů ale existují určité výjimky kogentního charakteru, a to:

- zproštění povinnosti splatit emisní kurz v případě snížení základního kapitálu společnosti,
- připouští se zápočet pohledávky akcionáře vůči společnosti proti pohledávce společnosti na splacení emisního kurzu akcií,
- za vrácený vklad se nepovažuje plnění z důvodu vrácení zatímního listu nebo, když je tento prohlášený za neplatný nebo podíl na likvidačním zůstatku,
- při odkoupení akcií společnosti pokud je toto v souladu se zákonem.

Zákaz vyplácení podílu na zisku, pokud nejsou zdroje pro jeho výplatu vytvořeny a výplata by byla na úkor majetku. Společnost by neměla vyplácet v rámci rozdělování hospodářského výsledku podíly na zisku za předpokladu, že pro tento úkon nemá zajištěné dostatečné finanční zázemí a fakticky se zdroji pro výplatu nedisponuje. Reálná situace může být však jiná. V současné době se lze setkat s některými společnostmi, jež sice účetně zisk vykazují, tudíž po této stránce je vše v pořádku, ale oproti tomu stojí faktické

^{10/} Janáčková, M. (WEINHOLD LEGAL, v.o.s.). Finanční asistence v novém kabátě. epravo.cz. 2009

cash-flow společnosti, ze kterého je patrné, že společnost takové prostředky fyzicky nemá a ani nemůže čekat změnu finanční situace v blízké budoucnosti. Např. již ví, že příjmy nebudou vyšší než-li výdaje, kterými společnost bude muset krýt půjčky, úvěry, apod.

Podle ustanovení § 178, odstavec 1, obchodního zákoníku společnost nesmí vyplácet zálohy na podíly ze zisku.

Výplata podílu na zisku nemůže být vyšší než-li je dosažený hospodářský výsledek po zdanění, snížený o příděl do povinného rezervního fondu, neuhrazenou ztrátu minulých let a zvýšený o fondy tvořené ze zisku (pokud existují) a o nerozdělený zisk minulých let.

Dividenda přijatá v dobré víře se nemusí vracet, přičemž dobrá víra se zde presumuje. Pokud by představenstvo rozhodlo o výplatě dividendy v rozporu s dikcí obchodního zákoníku i za předpokladu, že o tom rozhodla valná hromada, odpovídají členové dotčeného orgánu za škodu.

Zisk nesmí být také rozdělen akcionářům v případě, že vlastní kapitál (na základě účetní závěrky řádné nebo mimořádné) by byl nižší, po rozdělení zisku, než základní kapitál zvýšený o rezervní fond.

Povinnost tvorby rezervního fondu. Akciová společnost tvoří rezervní fond povinně ze zákona.

Základem právní úpravy je ustanovení § 217 obchodního zákoníku, podle něhož akciová společnost vytváří rezervní fond ve výši a v době určené stanovami a obchodním zákoníkem a dále ustanovení § 173, odstavec 1, písmeno h) obchodního zákoníku, které ukládá společnosti uvést ve stanovách způsob tvorby rezervního fondu, výši, do které je společnost povinna jej doplňovat a způsob tohoto doplňování. Společnost je tedy povinna vytvářet rezervní fond v době a ve výši stanovené obchodním zákoníkem a současně je povinna upravit ve stanovách způsob tvorby rezervního fondu a výši, do které jej bude doplňovat a způsob jeho doplňování. Výši, dobu, způsob tvorby a doplňování rezervního fondu můžeme označit jako pravidla tvorby rezervního fondu.¹¹⁷

Rezervní fond je vytvářen z čistého zisku zjištěného z řádné účetní závěrky za rok, kdy akciová společnost vytvořila čistý zisk poprvé, a to nejméně ve výši 20 % z čistého zisku, ale nikoliv více než 10 % z hodnoty základního kapitálu.

Rezervní fond obsahuje částku, která je předurčena pro případ, že hospodářský výsledek společnosti bude ztrátový. Zde se ale musí počítat s předpokladem nepříznivého

¹¹⁷ Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R. Akciové společnosti. 6. přepracované vydání. C.H.Beck. 2007

vývoje ekonomiky společnosti a pokud by společnost byla i v dalších letech ztrátová, je to jasným signálem k přijetí ochranných opatření ze strany společnosti, aby nedošlo k jejímu předlužení.

Doplňování rezervního fondu má taktéž svá pravidla: Tento fond se doplňuje každý rok o částku danou ve stanovách společnosti, nejméně ale 5 % z čistého zisku až do výše určené dle stanov, nejméně do 20 % základního kapitálu. Tato pravidla neplatí, když rezervní fond společnost vytvořila příplatky nad emisní kurz akcií. V tomto případě lze rezervní fond použít jen na úhradu ztráty.

Orgánem, který rozhoduje o použití rezervního fondu je představenstvo, pokud není ve stanovách určeno jinak.

Rezervní fond se vykazuje v účetní bilanci na straně pasiv, nepředstavuje dluh společnosti, nýbrž určitou záruku věřitelům, že společnost bude schopná uspokojit jejich eventuální pohledávky.

Rezervní fond může být tvořen nebo doplňován i v jiných případech než-li stanoví ustanovení § 217 obchodního zákoníku:

- společnost může snížit základní kapitál a částku, o kterou byl tento snížen, převést do rezervního fondu pro účely v budoucnu vzniklé ztráty,
- pokud společnost vykáže vlastní akcie v aktivech účetní bilance, pak musí vytvořit zvláštní rezervní fond ve stejné výši.

Zákaz nabývání vlastních podílů společnosti. Obchodní zákoník stanoví ve svých ustanoveních zákazy nabývání podílů společnosti, ale zároveň i výjimky z těchto ustanovení nebo zvláštní případy jejich nabývání, taktéž i důsledky porušení zákazů.

Obchodní zákoník původně stanovil zvláštní režim pro nabývání podílů, a to zejména z důvodu, aby nedošlo k situaci, kdy by se společnost mohla stát sama většinovým společníkem a v podstatě by řídila samu sebe.

Novela obchodního zákoníku provedená Zákonem číslo 215/2009 Sb. ale přinesla změny. Doba, po kterou může společnost nabývat vlastní akcie již není osmnáct měsíců, ale pět let. Podstatná změna spočívá v tom, že byl odstraněn zákonný limit pro maximální možný objem nabytých vlastních akcií - 10 % základního kapitálu. Bude-li společnost splňovat podmínku uvedenou v ustanovení 61a, odstavec 1, písmeno b), obchodního zákoníku (nabytí akcií, včetně akcií, které společnost nabyla již dříve a které stále vlastní, a akcií, které na účet společnosti nabyla jiná osoba jednající vlastním jménem, nezpůsobí snížení vlastního kapitálu pod upsaný základní kapitál zvýšený o fondy, které nelze podle zákona nebo stanov rozdělit, a snížený o výši dosud nesplaceného základního kapitálu),

není omezena žádným jiným limitem pro nabytí akcií ani dobou, po kterou je může vlastnit.^{12/}

Akciová společnost nesmí upisovat vlastní akcie. Tento zákaz platí jako absolutní. Jiným způsobem nabývat akcie lze, ale pouze v souladu se zákonem. Totéž platí pro nabývání akcií společností osobou ovládanou touto společností.

Omezení nabývání vlastních akcií. Jestliže osoba jednající vlastním jménem na účet společnosti upíše akcie společnosti (předpokladem pro úpis akcií je uzavření smlouvy mezi upisující osobou a společností), má se za to, že tato osoba upsala akcie na svůj účet.

Pokud by byl překročen zákaz úpisu akcií, z důlky zákona vyplývá solidární závazek zakladatelů případně členů představenstva (při zvýšení základního kapitálu) ke splacení emisního kurzu upsaných akcií, poté se stanou vlastníky těchto akcií. Mohou se závazku zprostit jen v případě, že doloží, že o tom nevěděli.

V těchto obou případech nemůže vlastník vykonávat práva spojená s akciemi.

Podmínky nabývání vlastních akcií. Společnost může nabývat vlastní akcie sama nebo prostřednictvím jiné osoby (jedná na účet společnosti), pokud byl zcela splacen emisní kurz, rozhodla o tom valná hromada (tato podmínka nemusí být dodržena, pokud bude nabytím akcií odvrácena značná škoda – představenstvo má pak vůči nejbližší valné hromadě informační povinnost; společnost musí tyto akcie zcizit nejdéle do osmnácti měsíců od nabytí; podmínka neplatí také, když půjde o prodej akcií zaměstnancům; tyto akcie musí společnost zcizit nejpozději do dvanácti měsíců od nabytí), nedojde ke snížení vlastního kapitálu ani k úpadku společnosti a je vytvořen zvláštní rezervní fond na akcie.

Zvláštní případy nabývání vlastních akcií. Společnost může nabýt vlastní akcie za těchto podmínek: Provedení rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu; jako právní nástupce osoby, která byla vlastníkem dotčených akcií; na základě soudního rozhodnutí k ochraně menšinových akcionářů (fúze, změna právní formy, omezení převoditelnosti akcií na jméno); v soudní dražbě při výkonu rozhodnutí na vymožení pohledávky společnosti proti vlastníku splacených akcií.

Důsledky porušení zákazu nabývání vlastních akcií. V případě porušení podmínek nabývání vlastních akcií a zvláštních případů jejich nabývání, se nebude jednat o právní úkon neplatný. Neplatným by se stal jen pokud druhá strana nejednala v dobré víře. Zde je vidět rozdíl mezi obchodním a občanským zákoníkem, neboť občanský zákoník považuje právní úkon odporující obsahem a účelem za neplatný.

^{12/} Dědič, J., Skálová, J. Nabývání a zastavování vlastních podílů a podílů na mateřské společnosti. Obchodněprávní revue, č. 3/2010

Pokud by společnost nezczizila akcie nabyté v rozporu s ustanoveními obchodního zákoníku stanovenými pro podmínky nabyvání vlastních akcií a pro zvláštní případy nabyvání vlastních akcií do jednoho roku od nabytí, musí snížit o jejich jmenovitou hodnotu základní kapitál, nesplní-li zmíněnou podmínku, může dojít k její likvidaci i bez návrhu soudem.

Až do roku 2006 se nepřátelsky stavěl k nabyvání vlastních akcií zákon anglického i amerického práva. Nemohla být vůbec řeč, aby společnost obchodovala s těmito akciemi. Platí omezení, že společnost držící vlastní akcie, nesmí v žádném případě překročit hranici 10 % jmenovité hodnoty takto vydaných akcií na základním kapitálu. Pokud je tento limit překročen, musí společnost nejdéle do dvanácti měsíců od zmíněného porušení, akcie zczizit.^{13/}

Zde je vidět, že i anglické a americké právo se podobně jako právo české, stavělo negativně k nabyvání vlastních akcií společností a v podstatě mělo stejná právní omezení v této věci jako náš obchodní zákoník. Postupem doby a zároveň v souladu s komunitárním právem, se do obchodního zákoníku transportovala některá ustanovení tohoto práva. Velmi přísná zákonná omezení v oblasti nabyvání vlastních akcií byla tedy prolomena a zajistila tak větší volnost pro společnosti.

Povinnost dodržení zákonného postupu při snižování a zvyšování základního kapitálu. Obchodní zákoník stanoví kogentní pravidla pro zvyšování a snižování základního kapitálu akciové společnosti. Vzhledem k tomu, že předmětem diplomové práce je zvyšování základního kapitálu, které je podrobně rozvedeno v kapitole čtvrté, tato část je rámcově soustředěna na snižování základního kapitálu.

Rozhodování o snižování základního kapitálu náleží do kompetence valné hromady, k jeho schválení se vyžaduje souhlas alespoň dvou třetin hlasů přítomných akcionářů každého druhu akcií vydaných společností. Pozvánka na valnou hromadu musí dle ustanovení § 211, odstavec 1, obchodního zákoníku, obsahovat tyto náležitosti:

- rozsah snížení základního kapitálu,
- důvod snížení základního kapitálu a způsob, jak bude naloženo s částkou odpovídající snížení základního kapitálu,
- způsob, jak má být snížení základního kapitálu provedeno,
- pokud půjde o snížení základního kapitálu vzetím akcií z oběhu losováním, také pravidla losování a výši úplaty za vylosované akcie či způsob jejího určení,

^{13/} Mc Gee, A. Shares and Share Capital Under the Companies Act 2006. Jordans. 2009

- pokud se snižuje základní kapitál na základě návrhu akcionářům, údaj, zda jde o návrh na úplatné nebo bezplatné vzetí akcií z oběhu, a při návrhu na úplatné vzetí akcií z oběhu i výši úplaty nebo pravidla pro její určení,
- mají-li být v důsledku snížení základního kapitálu předloženy společnosti listinné akcie nebo zatímní listy, i lhůtu pro jejich předložení.

Po rozhodnutí valné hromady (notářský zápis je dle zákona povinný) podá do třiceti dnů od jejího konání představenstvo návrh na zápis „záměru snížit základní kapitál“ do obchodního rejstříku. V této věci si obchodní rejstřík může vyžádat též stanovisko auditora pro případ snížení základního kapitálu úhradou ztráty, proto lze doporučit, z důvodu předejití výzvě ze strany soudu, rovnou doložit jeho vyjádření k návrhu na zápis „záměru snížit základní kapitál.“ Pokud obchodní rejstřík tento záměr povolí, nastává ze strany představenstva informační povinnost vůči věřitelům, poté je podán návrh na zápis snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Dotčený zápis má stejně jako u zvýšení základního kapitálu konstitutivní charakter.

Důvodem snížení základního kapitálu může být důvod zákonný v případě, že společnost ve stanovené lhůtě nezucizí vlastní akcie, nebo z důvodů vnitřních, při úhradě vzniklé ztráty, upuštění od vymáhání nesplaceného emisního kurzu nebo převodu do nějakého fondu. Pokud subjektem snižujícím základní kapitál bude banka, je nutný předchozí souhlas České národní banky vyjma případu snížení základního kapitálu za účelem úhrady ztráty.

Základní kapitál nemůže být za žádných okolností snížen pod zákonnou hranici a zároveň nesmí být zhoršena dobytost pohledávek věřitelů. Ochrana věřitelů je ošetřena v ustanovení § 215 obchodního zákoníku a to tak, že představenstvo má vůči věřitelům informační povinnost. Do třiceti dnů od nabytí právní moci rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu, musí známým věřitelům oznámit písemně rozsah snížení základního kapitálu a vyzvat je k přihlášení svých pohledávek. Dále musí představenstvo nejméně dvakrát za sebou alespoň s časovým odstupem třiceti dnů zveřejnit v Obchodním věstníku výzvu určenou věřitelům k přihlášení svých pohledávek. Věřitelé mohou do devadesáti dnů od doručení oznámení a druhého zveřejnění rozhodnutí o snížení základního kapitálu požadovat dostatečné zajištění neuhrazených pohledávek. Zajištění je možné učinit např. zastavením pohledávky, zřízením zástavního a podzástavního práva, bankovní zárukou, převodem práva. Ovšem nelze takto postupovat, pokud se nezhoršila dobytost pohledávek za společností. Za předpokladu, že se věřitelé se společností

nedohodnou, na návrh věřitele může rozhodnout soud. Soud bude ale rozhodovat jen o tom, zda je zajištění dostatečné, tzn. nebude zajištění zřizovat.

Základní kapitál lze snížit několika způsoby:

- snížení jmenovité hodnoty akcií a zatímních listů,
- vzetí akcií z oběhu na základě losování,
- vzetí akcií z oběhu na základě návrhu,
- upuštění od vydání akcií.

Snížení jmenovité hodnoty akcií a zatímních listů: Tento způsob se většinou používá k úhradě ztráty společnosti nebo k tvorbě a doplnění rezervního fondu. Je to možné provést, buď tak, že se na vydaných akciích nebo zatímních listech vyznačí snížení jejich jmenovité hodnoty a následně se připodepíší osoby, které jsou oprávněny za společnost jednat, nebo se dotčené akcie nebo zatímní listy vymění za nové, na kterých již nižší jmenovitá hodnota vyznačena je. Představenstvo zašle (či zveřejní) dopis akcionářům ve lhůtě pro svolání valné hromady, ve kterém je vyzve k výměně akcií nebo zatímních listů či vyznačení snížené jmenovité hodnoty těchto. Pokud akcionář nerespektuje jemu určenou výzvu, není pak oprávněn vykonávat svá akcionářská práva. Ve zmíněném případě představenstvo vyzve akcionáře znovu a zároveň upozorní, že nebudou-li akcie nebo zatímní listy předloženy v dodatečné lhůtě, budou prohlášeny za neplatné. Zmíněné prohlášení musí představenstvo akcionářům oznámit (resp. zveřejnit). Jestliže byly vydány zaknihované akcie, představenstvo musí Středisku cenných papírů dát pokyn k vyznačení nové jmenovité hodnoty akcií a tento pokyn doložit příslušnými dokumenty.

Vzetí akcií z oběhu na základě losování: Tento způsob musí především umožňovat stanovy společnosti a rozhodnutí musí být zveřejněno, není vyžadován souhlas akcionářů. Při použití varianty „losování“ je společnost povinna uhradit akcionářům „újmu“, tzn. na základě znaleckého posudku (znalce si společnost určuje sama, nemusí být jmenován soudem) zaplatí akcionářům příslušnou částku. U zaknihovaných akcií dá společnost příkaz Středisku cenných papírů k očíslování akcií a zároveň si vyžádá výpis z tohoto registru. Notář musí osvědčit průběh losování a sepsat o tomto notářský zápis. Představenstvo výsledky losování zveřejní a uvede čísla vylosovaných akcií, částku, která bude za akcie uhrazena akcionáři, a lhůtu, kdy bude úhrada realizována.

Vzetí akcií z oběhu na základě návrhu: Zde se jedná o veřejný návrh smlouvy, který může obsahovat dvě varianty, a to: snížení jmenovitých hodnot akcií, jež budou vzaty z oběhu nebo snížení o pevně danou částku. Tento způsob je možné provést bezplatně i úplatně. Záleží na akcionáři, zda veřejný návrh smlouvy přijme či nikoliv. Odvolání

veřejného návrhu smlouvy ke snížení základního kapitálu je, dle názoru našich předních právních expertů, nepřipustné. Taktéž nelze návrh měnit po jeho zveřejnění. V případě použití varianty úplatné, je datum expirace kupní ceny nejdéle do tří měsíců od zápisu snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku. U zaknihovaných akcií dá představenstvo pokyn Středisku cenných papírů k pozastavení práva nakládat s akciemi po přijetí veřejného návrhu akcionářem a po zápisu snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku, dá představenstvo pokyn ke zrušení předmětných akcií (musí být doloženo právně relevantními dokumenty).

Upuštění od vydání akcií: Tento způsob je kombinací metody snížení jmenovité hodnoty akcií a zatímních listů a vyloučení akcionáře ze společnosti v rozsahu nesplacených akcií. Tento způsob zbavuje akcionáře povinnosti splatit nesplacený kurz jím upsaných akcií a současně jej zbavuje účasti na akciové společnosti co do akcií, s jejichž splacením je v prodlení a jichž se snížení základního kapitálu týká. Nezbytným předpokladem upuštění od vydání akcií je, že je upisovatel v prodlení se splácením emisního kurzu akcií.^{14/}

I v tomto případě musí společnost vyzvat akcionáře, jenž je v prodlení se splacením emisního kurzu nebo jeho části, k vrácení zatímního listu. Společnost tedy akcie nevydává, a pokud akcionář již část emisního kurzu splatil, tento vklad mu vrátí.

^{14/} Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R. Akciové společnosti. 6. přepracované vydání. C.H.Beck. 2007

4. ZPŮSOBY ZVÝŠENÍ ZÁKLADNÍHO KAPITÁLU

Tato kapitola je podrobně zaměřena na meritum diplomové práce, a to na jednotlivé zákonem povolené způsoby zvyšování základního kapitálu.

U všech způsobů zvyšování základního kapitálu je třeba vymezit důvod tohoto zvýšení. Nejčastějším důvodem uváděným akciovými společnostmi je zvýšení základního kapitálu z důvodu kapitálového posílení nebo nutnost uhradit ztrátu společnosti či získat vlastnické právo nepeněžitým vkladem, jež akciová společnost chce použít k podnikání.

Náležitosti pozvánky na valnou hromadu, kde bude zvyšován základní kapitál, a to, jak obecné, tak specifické, jsou již zmíněny v kapitole druhé diplomové práce. V této věci je poučná polemika JUDr. Dědiče a JUDr. Štenglové na téma neplatnosti usnesení valné hromady za předpokladu, že pozvánka na valnou hromadu, týkající se zvýšení základního kapitálu, neobsahuje náležitosti uvedené v obchodním zákoníku (pozvánka bude např. obsahovat jen název bodu pořadu jednání valné hromady „Zvýšení základního kapitálu“ bez dalších požadovaných údajů). Oba tito přední právní experti se shodují, že nepůjde o neplatnost usnesení valné hromady, nýbrž o porušení povinností představenstva při svolání valné hromady a pokud bude v důsledku tohoto způsobena akcionáři škoda, nese za ni představenstvo odpovědnost ve smyslu ustanovení § 373 obchodního zákoníku. Oba právníci usuzují tak z toho důvodu, že obchodní zákoník používá slova „v pozvánce na valnou hromadu *se uvedou* náležitosti.“ Zároveň ale zvažují názor, že náležitosti pozvánky na valnou hromadu stanoví obchodní zákoník kogentním způsobem, a pak by se o neplatnost usnesení valné hromady jednalo.^{15/} Zde je zřejmě jistější, s přihlédnutím k právní jistotě učiněných kroků, přiklonit se k druhému pohledu na věc. Pokud zákon něco definuje, i když ve zmíněném případě ne zrovna jednoznačnou dikcí, měl by se dodržet za každé situace.

Zároveň důležitým aspektem pro právní jistotu průběhu zvyšování základního kapitálu jsou zákonem stanovené některé úkony, které musí u této procedury osvědčovat či potvrzovat notář.

Notář je v podstatě veřejný činitel nebo úředník; úkony, které osvědčuje mají záruku právní jistoty, zároveň je důležitá spolupráce jeho a státu při řešení nových problémů, jak bylo mimo jiné řečeno na XXVI. Mezinárodním kongresu notářů v Marakéši v Maroku

^{15/} Dědič, J., Štenglová, I. Zvýšení základního jmění akciové společnosti – 1. díl. Právní rozhledy, č. 11/1994

v únoru 2010.^{16/}

Listiny osvědčené notářem jsou veřejné listiny, jež mají zvláštní povahu, neboť zákon jim přiznává kvalifikované právní účinky spočívající v předpokladu jejich pravdivosti a zákonnosti, tj. jsou nadány tzv. veřejnou vírou. Veřejné listiny tak prokazují pravdivost toho, co je v nich uvedeno, není-li prokázán opak, přičemž důkazní břemeno nese ten, kdo pravdivost rozporuje, což je odlišuje od soukromé listiny.^{17/}

Jak již bylo uvedeno v kapitole druhé, rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu činí nejvyšší orgán akciové společnosti, tedy valná hromada.

Akcionář se valné hromady, kde bude vykonávat svá akcionářská práva, může účastnit osobně nebo prostřednictvím zmocněnce. Pokud akcionář udělí plnou moc zmocněnci, tato musí být v každém případě písemná a musí z ní být zřejmé, že byla udělena k zastupování pouze na jedné valné hromadě nebo na více valných hromadách a v určitém období. Některé akciové společnosti mají ve svých stanovách obsaženu podmínku ověřeného podpisu zmocnitele, tedy akcionáře, na plné moci udělené zmocněnci k zastupování na valné hromadě. Akcionářská práva může také vykonávat osoba, která je zapsaná v evidenci investičních nástrojů nebo zaknihovaných cenných papírů. Na valné hromadě se tato osoba prokáže výpisem z evidence investičních nástrojů nebo zaknihovaných cenných papírů. Zmocněnec musí akcionáři v předstihu před uskutečněním valné hromady sdělit okolnosti, za kterých by mohl hrozit střet zájmů jeho a akcionáře. Až do novely obchodního zákoníku, provedené Zákonem číslo 227/2009 Sb. s účinností od 1. července 2010, nebylo možné, aby akcionářská práva vykonávala osoba, která je zároveň členem orgánu akciové společnosti. Po zmíněné novele dotčený zákaz odpadl, ale pouze za předpokladu, že tato informace bude zveřejněna společně s pozvánkou na valnou hromadu nebo s oznámením o jejím svolání. S výše uvedeným souvisí také pojem rozhodný den k účasti na valné hromadě. Akcionářská práva v případě, že byl rozhodný den k účasti na valné hromadě určen, může vykonávat jen osoba k tomuto oprávněná k danému dnu (tedy rozhodnému dnu), a to i za situace, kdy po rozhodném dnu bude akcie převedena na jinou osobu. U akcií na jméno vykonává akcionářská práva osoba zapsaná v seznamu akcionářů k rozhodnému dnu, u zaknihovaných akcií, osoba uvedená v evidenci cenných papírů. Jestliže záznam v seznamu akcionářů neodpovídá

^{16/} XXVI. Congreso Internacional del Notariado. Marruecos. Octubre de 2010. www.doc.stoc.com

^{17/} Tlášková, Š. AD NOTAM, notářský časopis. Proč mají notáři a notářské zápisy v dnešní době stále smysl. Notářská komora ČR. 2009

skutečnosti, akcionářská práva vykonává majitel akcie na jméno. Ovšem pokud nezapsání do seznamu akcionářů způsobil vlastník akcie, nemůže se domáhat prohlášení usnesení valné hromady za neplatné, protože mu akciová společnost neumožnila výkon akcionářských práv na valné hromadě.

Průběh valné hromady, která rozhoduje o zvýšení základního kapitálu, osvědčuje notář a vyhotovuje o tomto rozhodnutí specifický notářský zápis dle § 80a násl. notářského řádu (Zákon číslo 358/1992 Sb.) o rozhodnutí orgánu právnické osoby. Notář v dotčeném případě osvědčí, že rozhodnutí orgánu právnické osoby bylo přijato, uvede své vyjádření a zkonstatuje, zda obsah rozhodnutí je v souladu s právními předpisy a zakladatelskými dokumenty či nikoliv. Sepsání tohoto druhu notářského zápisu, přináší také povinnost pro samotnou společnost, která musí ve smyslu ustanovení § 80c notářského řádu předložit notáři nejpozději pět pracovních dnů před konáním valné hromady zákonem stanovené dokumenty, tj. zejména výpis z obchodního rejstříku (zde si ale může dotčenou listinu zkontrolovat notář sám, neboť pro širokou veřejnost poskytuje za úplatu službu vytištění a ověření výpisu z registru justice - obchodní rejstřík), nicméně pokud nejsou některé údaje ještě v rejstříku zapsány, musí společnost podat o tomto notáři informaci; zakladatelské dokumenty, pozvánku na valnou hromadu a návrh předpokládaných rozhodnutí. Povinnost předložit návrhy předpokládaných rozhodnutí souvisí s ustanovením § 180, odst. 6, obchodního zákoníku, kdy je akcionář povinen doručit své návrhy či protinávrhy k tomuto druhu usnesení nejpozději pět pracovních dnů před konáním valné hromady. Notář je oprávněn odmítnout sepsání notářského zápisu za situace, kdy mu akciová společnost nepředloží zákonem stanovené dokumenty nebo pokud zvolený předsedající valné hromady, i navzdory upozornění notáře, vede jednání valné hromady tak, že není možné pořádně o rozhodnutí notářský zápis.

Valnou hromadu (řádnou - pokud nebyla ještě uskutečněna v daném roce - či mimořádnou) může svolat představenstvo v zákonné lhůtě *třiceti dnů* před jejím konáním nebo o její svolání může požádat akcionář, pak se lhůta pro svolání valné hromady zkracuje na *patnáct dnů*, u veřejně obchodovatelných akcií na *dvacet jedna dnů*.

Žádost o svolání valné hromady (jedná se vždy o mimořádnou valnou hromadu) je zákonem dána jen akcionáři, který vlastní akcie, jejichž jmenovitá hodnota dosahuje alespoň 3 % základního kapitálu u společnosti, která má základní kapitál vyšší než 100.000.000,-- Kč, nebo akcionáři, který vlastní akcie, jejichž jmenovitá hodnota dosahuje alespoň 5 % základního kapitálu u společnosti, která má základní kapitál 100.000.000,-- Kč a nižší.

Žádost akcionáře o svolání valné hromady musí být v každém případě řádně odůvodněna nebo může obsahovat již konkrétní návrh usnesení, v souladu s ustanovením § 181, odstavec 2, obchodního zákoníku. Společnost musí valnou hromadu svolat nejdéle do *čtyřiceti dnů* od doručení žádosti akcionáře. Jestliže společnost vydala veřejně obchodovatelné akcie, tato lhůta je *padesát dnů*.

Pořad valné hromady nelze ze strany představenstva měnit v případě jejího svolání na žádost akcionáře, toto lze jen se souhlasem akcionáře, který o svolání valné hromady požádal.

Jestliže představenstvo nesplní svou povinnost a v zákonem stanovené lhůtě valnou hromadu nesvolá, může, na žádost akcionáře, rozhodnout soud a za tohoto předpokladu valnou hromadu svolá akcionář. V pozvánce na valnou hromadu pak musí být uveden i výrok soudu a datum jeho vykonatelnosti. Náklady i za této okolnosti hradí společnost. Oproti tomu stojí odpovědnost členů představenstva vůči společnosti na náhradu škody, protože nesvolali valnou hromadu, jak jim zákon ukládá.

Jestliže se ale po uplynutí lhůty dané zákonem pro svolání valné hromady některým z akcionářů, valná hromada konala s programem požadovaným akcionáři, nemůže soud zmocnit akcionáře ke svolání valné hromady. To neplatí, jestliže byla taková valná hromada úspěšně napadena žalobou (pro neplatnost usnesení valné hromady), nebo jestliže rejstříkový soud zamítl návrh na zápis skutečností vyplývajících z usnesení této valné hromady.^{18/}

Na žádost akcionáře, který má zákonné právo svolat valnou hromadu společnosti, představenstvo zařadí na pořad valné hromady bod či body požadované akcionářem, ale pouze za předpokladu, že tyto body budou odůvodněny nebo budou připojeny návrhy usnesení. Tato žádost musí být doručena nejpozději dvacet dnů před konáním valné hromady (nebo před rozhodným dnem pro konání valné hromady). Jestliže žádost akcionáře bude doručena po zaslání pozvánky na valnou hromadu nebo uveřejnění oznámení o jejím konání, představenstvo doplní pořad jednání valné hromady nejpozději deset dnů před jejím uskutečněním (nebo před rozhodným dnem k účasti na valné hromadě). V případě, že již nelze uveřejnit doplnění pořadu valné hromady způsobem určeným zákonem a stanovami společnosti, musí s tímto doplněním vyjádřit souhlas všichni akcionáři společnosti.

Akcionář, který by chtěl na valné hromadě uplatnit protinávryh k návrhům, jež jsou

^{18/} Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. Komentář k obchodnímu zákoníku. C.H.Beck. 12. vydání. 2009

uvedeny v pozvánce na valnou hromadu, musí tento svůj protinávrh zaslat společnosti nejdéle pět pracovních dnů před uskutečněním valné hromady. Představenstvo za tohoto případu uveřejní jeho protinávrh se svým stanoviskem nejméně tři dny před datem konání valné hromady.

Zákon umožňuje akcionáři ještě jeden způsob uplatnění svých návrhů k bodům, které teprve budou zařazeny na pořad valné hromady (což nebylo před novelou obchodního zákoníku provedenou Zákonem číslo 227/2009 Sb. s účinností od 1. července 2010 možné), dle ustanovení § 180, odstavec 7, obchodního zákoníku, ale jen pokud budou společnosti doručeny nejpozději do sedmi dnů před uveřejněním pozvánky na valnou hromadu. Za zmíněné situace představenstvo návrh akcionáře uveřejní spolu s pozvánkou na valnou hromadu. Jestliže návrh akcionáře bude doručen po citované lhůtě, postupuje se obdobně jako kdyby se jednalo o protinávrh akcionáře. Stanovy mohou sedmidenní lhůtu zkrátit, v žádném případě ji ale nemohou prodloužit.

Je vhodné, aby součástí notářského zápisu z valné hromady byla „listina přítomných akcionářů“ dle ustanovení § 185, odstavec 2, obchodního zákoníku, ze které bude naprosto zřejmé, kteří akcionáři se valné hromady zúčastnili a kteří nikoliv. Listina by měla obsahovat název společnosti, její sídlo, datum konání valné hromady, název firmy či jméno akcionáře, jeho sídlo nebo bydliště (může být uveden zástupce, který doloží plnou moc k zastupování akcionáře na valné hromadě), počet akcií, jejich jmenovitou hodnotu a čísla akcií, které akcionáře opravňují k hlasování na valné hromadě. V dolní části by měl být podepsán na valné hromadě zvolený zapisovatel a předseda valné hromady. Společnost musí, i když je ze zákona předepsán notářský zápis, vyhotovit prostý zápis z valné hromady nejdéle do třiceti dnů od jejího uskutečnění.

Zmíněná listina se nevyhotovuje v případě, že společnost má jediného akcionáře. Tato společnost také neseписuje prostý zápis z valné hromady, jak je tomu u společnosti s více akcionáři. Notářský zápis z rozhodnutí jediného akcionáře dle ustanovení § 190 obchodního zákoníku (dle dikce zákona se tedy nekoná valná hromada a působnost valné hromady vykonává jediný akcionář) ale musí mít určité náležitosti odlišné od notářského zápisu, kde společnost má více akcionářů - jedná se o notářský zápis o právním úkonu podle ustanovení § 62 a násl. notářského řádu, který má jiné povinné náležitosti od notářského zápisu dle ustanovení § 80a a násl. notářského řádu. Dle aktuální a v odborné literatuře hojně debatované judikatury Nejvyššího soudu České republiky, by rozhodnutí v situaci, kdy jde o akciovou společnost jako právnickou osobu, jménem které jedná vícečlenné představenstvo, mělo o daném usnesení rozhodnout představenstvo. Proto je

vhodné v předmětném notářském zápisu uvést datum konání zasedání představenstva, které rozhodlo o pověření osoby, jež má vykonávat akcionářská práva na valné hromadě a zároveň se uvede datum konání zasedání představenstva, na kterém byly přijaty návrhy usnesení k rozhodování jediného akcionáře v působnosti valné hromady, týkající se zvyšování základního kapitálu.

Problém může nastat u české společnosti, která má jediného akcionáře a tímto jediným akcionářem je zahraniční právnická osoba. Nastává pak otázka, který orgán zahraniční právnické osoby je oprávněn přijmout rozhodnutí valné hromady české akciové společnosti, nebo jaká jiná osoba stojící případně mimo vnitřní strukturu zahraniční právnické osoby, popřípadě jakou formální proceduru je při tom třeba dodržet, to vše jsou otázky statusové povahy, které je nutno posoudit podle právního řádu státu, jímž se řídí vnitřní poměry příslušné zahraniční právnické osoby, nikoliv podle českého práva.^{19/}

Pro účely zápisu „záměru zvýšit základní kapitál“ do obchodního rejstříku, společnost dokládá notářský zápis z rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu (není požadován tedy prostý zápis z valné hromady, ale nevylučuje se ho přiložit též), u zvyšování základního kapitálu nepeněžitým vkladem se příkládá také posudek znalce jmenovaného za tímto účelem soudem.

Rejstříkovému soudu, který je veden v elektronické podobě, je stanovena povinnost zveřejňovat zápis do obchodního rejstříku, jeho změnu či výmaz, jakož i uložení listiny do sbírky listin bez zbytečného odkladu po zápisu. Zveřejňované údaje rejstříkový soud nejpozději do jednoho týdne ode dne zápisu oznámí také příslušnému daňovému orgánu, orgánu státní statistiky a orgánu, který vydal průkaz živnostenského nebo jiného podnikatelského oprávnění. Tato povinnost uložená soudu souvisí s povahou obchodního rejstříku jako veřejného seznamu.^{20/}

Návrh akciové společnosti na zápis „záměru“ a samozřejmě i zápis samotného zvýšení základního kapitálu a jakékoliv jiné návrhy na zápis do obchodního rejstříku, musí být provedeny na příslušných formulářích, které jsou k dispozici pro širokou veřejnost na webovém portálu Ministerstva spravedlnosti „justice.cz.“

V současné době je možné všechny návrhy na zápis do obchodního rejstříku podávat, jak v papírové podobě (což považuji za finančně méně náročnou variantu), tak prostřednictvím datové schránky. Tato varianta je finančně o něco dražší, neboť se musí

^{19/} Dědič, J., Kasík, P. K rozhodování jediného společníka (zahraniční osoby) v působnosti valné hromady. Obchodněprávní revue, č. 12/2010

^{20/} Bouda, Z. Právní úprava obchodního rejstříku. právník.cz. 2008

vynaložit náklady na zajištění konverze dokumentů z jejich originálů, i když v současné době mohou již notáři vydat, dle platných předpisů, elektronický stejnopis notářského zápisu. Zmíněná datová schránka byla na základě Zákona číslo 300/2008 Sb. o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů zřízena všem právnickým osobám zapsaných v obchodním rejstříku automaticky, bez nutnosti o její zřízení žádat. Zároveň byly všem členům statutárního orgánu společnosti zaslány jedinečné kódy pro přístup do datové schránky.

Z praktického hlediska je výhodné k přístupu do datové schránky a celkové správě schránky určit pověřenou osobu (např. zaměstnance). Pověřená osoba může, v případě, že tak stanoví statutární orgán společnosti, mít přístup i k dokumentům určeným do vlastních rukou adresáta.^{21/}

Řízení ve věcech obchodního rejstříku je zahajováno u zápisu „záměru zvýšit základní kapitál“ a u zápisu nové výše základního kapitálu, vždy na návrh. Pro tyto účely se použijí ustanovení Zákona číslo 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ustanovení § 200a a násl.

Rejstříkový soud zkoumá údaje, jež mají být zapsány do obchodního rejstříku a přiložené listiny, ze kterých jsou zapisované skutečnosti zřejmé. Soud v případě zvýšení základního kapitálu rozhoduje usnesením, neboť se jedná o formu konstitutivního zápisu, účinky nastávají od data nabytí právní moci tohoto usnesení (tedy „ex nunc“). Soud má, dle ustanovení 200db, občanského soudního řádu, povinnost rozhodnout ve lhůtě do pěti pracovních dnů ode dne doručení návrhu společnosti na zápis. Pokud tak neučiní, použije se vyvratitelná právní domněnka, a to, že navrhovaný zápis je proveden dnem následujícím po uplynutí stanovené zákonné lhůty.

Zvláštností v řízení před rejstříkovým soudem je ustanovení § 206 obchodního zákoníku u způsobu zvyšování základního kapitálu úpisem akcií. Jestliže byly upsány akcie na zvýšení základního kapitálu, bylo splaceno alespoň 30 % jejich jmenovité hodnoty (popřípadě emisní ážio) u peněžitého vkladu a byly splaceny nepeněžité vklady, může podat představenstvo návrh na zápis do obchodního rejstříku, který musí rozhodnout do tří pracovních dnů od doručení návrhu. Tato varianta je možná pouze za předpokladu, že o rozhodnutí představenstva, kterým představenstvo potvrzuje, že byly „splněny zákonem stanovené podmínky pro zvýšení základního kapitálu“, byl sepsán notářský zápis. Zde se jedná opět o notářský zápis dle ustanovení § 80a a násl. notářského řádu, tedy o notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby. V daném případě musí

^{21/} Balcar, Polanský. Eversheds. Zákon o datových schránkách. Právní novinky.
www.balcarpolansky.cz. 2009

společnost ve smyslu ustanovení § 80c, odst. 2, notářského řádu předložit notáři nejpozději v den jednání představenstva dokumenty, ze kterých vyplývá, že podmínky pro zápis zvýšení základního kapitálu byly splněny. Notář v notářském zápisu uvede, jaké dokumenty mu byly předloženy i zda z těchto dokumentů vyplývá, že stanovené podmínky byly splněny. Soud za podmínky předložení zmíněného notářského zápisu z rozhodnutí představenstva, tento zápis již podrobně nezkontroluje a zapíše požadované údaje.

Nyní bych přistoupila k popisu jednotlivých zákonných způsobů zvyšování základního kapitálu.

4.1. Zvýšení základního kapitálu upsáním akcií

Jedná se o jeden z nejdůležitějších institutů efektivního zvyšování základního kapitálu. Jak je již uvedeno v kapitole druhé diplomové práce, **peněžitými vklady je možné zvýšit základní kapitál jen pod podmínkou splacení emisního kurzu dříve upsaných akcií, u nepeněžitého vkladu toto neplatí.**

Usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu upsáním akcií musí obsahovat náležitosti dle ustanovení § 203 obchodního zákoníku: Částku zvýšení základního kapitálu, údaj o tom, zda je připuštěn úpis akcií nad tuto částku bez omezení nebo s omezením; Počet, jmenovitá hodnota, druh, forma, podoba upisovaných akcií; Zda bylo rozhodnuto o přednostním právu na úpis akcií, pak musí být uvedeny údaje, které je představenstvo povinno uveřejnit formou určenou zákonem nebo stanovami, pokud bude upisovat akcie obchodník s cennými papíry, musí být určeno místo a lhůta pro výkon tohoto práva a cena, za kterou lze akcii koupit, pokud bude rozhodnuto o vyloučení či omezení přednostního práva na úpis akcií, také tuto informaci - nebude platit v případě, že se akcionáři přednostního práva na úpis akcií vzdali nebo bude postupováno dle ustanovení § 205 obchodního zákoníku, tj. dohodou akcionářů o účasti na zvýšení základního kapitálu; Určení, které akcie budou upsány s využitím přednostního práva nebo dohodou akcionářů dle ustanovení § 205 obchodního zákoníku nebo budou akcie nabídnuty zájemcům nebo způsob jejich výběru nebo, zda budou upsány na základě veřejné nabídky; Místo a lhůtu pro úpis akcií bez využití přednostního práva, uvedení začátku lhůty pro tento úpis, emisní kurz akcií či způsob jeho určení nebo pověření

představenstva k jeho určení (výše emisního kurzu musí být pro všechny akcionáře stejná); Číslo bankovního účtu nebo účtu u úvěrního či spořitelního družstva, na který má být ze strany upisovatele plněno při zvyšování základního kapitálu peněžítým vkladem, v případě nepeněžitého vkladu, místo a lhůta pro jeho splacení, předmět vkladu, výše jeho ocenění posudkem znalce; Určení práv vázaných na nové akcie; Je-li valnou hromadou rozhodnuto, že lze akcie upisovat nad částku navrhovaného zvýšení základního kapitálu, údaj o tom, jaký orgán rozhodne o konečné částce zvýšení; Pokud je připuštěno započtení peněžité pohledávky vůči společnosti proti pohledávce na splacení emisního kurzu, také pravidla postupu pro uzavření smlouvy o započtení; Rozhodla-li valná hromada o vydání poukázek na akcie, určení jejich podoby, podmínek vydání a výměny za nové akcie.

Společnost je povinna, jak je již uvedeno v části druhé diplomové práce, nejdéle do třiceti dnů od rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu, podat návrh na zápis „záměru zvýšit základní kapitál“ do obchodního rejstříku. Úpis akcií může započít nejdříve tímto zápisem do obchodního rejstříku, pokud nebyla stanovena rozvazovací podmínka, kterou je právní moc rozhodnutí o zamítnutí návrhu na zápis rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Tato rozvazovací podmínka je v praxi často využívána zejména u společností s omezenou akcionářskou strukturou, kdy je na základě předchozí domluvy akcionářů jasný jejich podíl na zvýšení základního kapitálu a celý proces zvyšování základního kapitálu se tímto významně urychlí.

Splacení emisního kurzu akcií. Emisní kurz nových akcií je splácen peněžítým nebo nepeněžítým vkladem, v souladu s rozhodnutím valné hromady.

Peněžitý vklad: Pokud valná hromada tak rozhodla, může akcionář splatit pouze část upsaných akcií nejméně však 30 % jejich jmenovité hodnoty a případné emisní ážio (valná hromada může ale rozhodnout i o vyšším procentu splacení části upsaných akcií) na zvláštní účet založený za účelem zvýšení základního kapitálu u banky, úvěrního nebo spořitelního družstva. Zbývající část upsaných akcií musí být splacena nejdéle do jednoho roku ode dne zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Toto se nepoužije, jestliže akcionář, na základě rozhodnutí valné hromady, uzavře dohodu o započtení své pohledávky za společností na emisní kurz upsaných akcií, přičemž dohoda o započtení musí být uzavřena před podáním návrhu na zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku. S finančními prostředky na zvláštním účtu je umožněno disponovat až po zápisu nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku. Samotná pohledávka musí být specifikována v rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního

kapitálu. Je vhodné, aby byla vyhotovena zpráva auditora, která potvrdí existenci této pohledávky v účetnictví společnosti. V případě, že se pohledávka skládá z jistiny a příslušenství a oproti pohledávce na splacení emisního kurzu nebude započítávána v plné výši, je nutné do usnesení valné hromady specifikovat, zda se započtení vztahuje k jistině či příslušenství pohledávky.

Poznámka: Pro splacení zbývajících částí peněžitého vkladu je nutno přiměřeně aplikovat ustanovení § 177, odstavec 1, obchodního zákoníku a nelze ve stanovách společnosti pro splácení těchto vkladů určit lhůtu delší než jeden rok. Přiměřenost použití spočívá v tom, že výchozí právní skutečnosti, od které se bude lhůta pro splacení vkladů počítat, bude den zápisu zvýšení základního jmění do obchodního rejstříku, který má konstitutivní účinky.²²¹

Nepeněžitý vklad: Představenstvo předkládá valné hromadě, při rozhodování o zvýšení základního kapitálu nepeněžítým vkladem, písemnou zprávu, ve které uvede důvody navrhovaného úpisu akcií a odůvodní taktéž výši navrhovaného emisního kurzu nebo způsob jeho určení. Hodnota nepeněžitého vkladu musí být stanovena na základě posudku znalce (k druhům nepeněžitých vkladů a způsobu jejich ocenění blíže v kapitole druhé diplomové práce). Nepeněžitý vklad musí být splacen před podáním návrhu na zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Jestliže by předmětem nepeněžitého vkladu byla nemovitost, musí být doloženo obchodnímu rejstříku vkladatelovo písemné prohlášení s úředně ověřeným podpisem. Akcionář, pokud valná hromada rozhoduje o jeho nepeněžitém vkladu do společnosti, nemá na valné hromadě hlasovací právo, a to zejména z důvodu, aby nebyli znevýhodněni minoritní akcionáři, kterým by mohlo hrozit zbavení jejich přednostního práva při přehlasování vkládajícím akcionářem.

Upisovateli, který je se splacením emisního kurzu akcií **v prodlení**, vzniká jeho odpovědnost za prodlení.

V daném případě je nutné rozlišit dva druhy prodlení a jejich důsledky, a to: Prodlení se splacením emisního kurzu před podáním návrhu na zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku - tedy splatné části emisního kurzu ve výši stanovené rozhodnutím valné hromady případně nepeněžitého vkladu, kdy, není-li dodržena lhůta určená pro splacení před podáním návrhu na zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, je tento úpis ve smyslu ustanovení § 167 obchodního zákoníku neúčinný; Prodlení s úhradou zbývajících částí emisního kurzu - pak zde vzniká zejména

²²¹ Štenglová, I. Lhůty pro splácení vkladů při zvyšování základního jmění obchodní společnosti. Právní praxe, č. 9/1994

povinnost hradit úroky z prodlení ve výši stanovené ve stanovách společnosti (dle zákona ve výši 20 % ročně) a možnost představenstva, není-li emisní kurz na jeho výzvu uhrazen v dodatečné lhůtě, rozhodnout o vyloučení akcionáře ze společnosti. Představenstvo může rozhodnout i o jiných zákonem či stanovami povolených opatřeních. Jedním z nich je také možnost předložit valné hromadě návrh na rozhodnutí o snížení základního kapitálu společnosti (viz kapitola třetí diplomové práce).

O splaceném vkladu, peněžitém i nepeněžitém, vydá společnost upisovateli písemné potvrzení ještě před zápisem zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

Pokud obchodní rejstřík povolil zápis zvýšení základního kapitálu, je upisovatel povinen splatit emisní kurz upsaných akcií, a to i když dotčený úpis je neplatný nebo neúčinný. Tato povinnost by neplatila jen v případě vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady soudem. Jestliže obchodní rejstřík zamítne zápis zvýšení základního kapitálu, je úpis akcií neúčinný a společnost musí upisovateli jeho vklad včetně úroku vrátit.

Potvrzení o splacení vkladu upisovatelem, po zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, společnost převezme zpět a vydá na základě tohoto dokumentu zatímní list (pokud byl emisní kurz, dle rozhodnutí valné hromady, splacen jen částečně) nebo akcie (pokud byl emisní kurz splacen zcela).

Jedním z aspektů zvyšování základního kapitálu upsáním akcií je rozhodnutí, zda tento úpis bude realizován s přednostním právem nebo bez přednostního práva či bude dotčené právo omezeno nebo vyloučeno zcela.

Obchodní zákoník v ustanovení § 204a zajišťuje každému akcionáři **přednostní právo na upsání nových akcií** při zvýšení základního kapitálu, tato výhoda ale platí jen při zvyšování základního kapitálu peněžítým vkladem.

Podíl akcionáře na základním kapitálu se určí poměrem jmenovité hodnoty jeho akcií k celkové výši základního kapitálu. Představenstvo musí zveřejnit a způsobem stanoveným zákonem a stanovami společnosti pro svolání valné hromady oznámit informaci pro případ úpisu akcií s využitím přednostního práva akcionářů spolu s dalšími údaji. Další údaje, které je představenstvo povinno zveřejnit, jsou: Běh lhůty a určení místa pro vykonání přednostního práva a také způsob, jak toto bude akcionářům sděleno, přičemž lhůta nemůže být kratší než dva týdny; Počet nových akcií, které je možné upsat na jednu stávající akcii nebo jaký podíl případně na tuto jednu stávající akcii o jmenovité hodnotě (u této možnosti zákon striktně stanoví pouze úpis akcií celých). Společnost může zvýšit základní kapitál např. o polovinu, pak akcionář využije svého přednostního práva a upíše na jednu stávající akcii polovinu akcie nové - pro případ, kdy akcionář vlastní sudý

počet akcií. Jestliže některý z akcionářů disponuje lichým počtem akcií, nevyužije na tuto jednu dotčenou akcii svého přednostního práva nebo lze ve zmíněném případě využít institut občanského zákoníku v návaznosti na ustanovení § 156, odstavec 9, obchodního zákoníku, a jedna akcie se může stát spoluvlastnictvím více osob. Pak spoluvlastníci akcie musí ze svého středu určit osobu, která bude s touto akcií vykonávat akcionářská práva s ní spojená, nevylučuje se ani pověření jiné osoby odlišné od spoluvlastníků akcie. Zákon nevylučuje, aby předmětný úpis akcií byl realizován pouze stávajícími akcionáři ve dvou částech, respektive „kolech“, ale musí samozřejmě existovat předpoklad, že valná hromada o tomto rozhodla a bude k dispozici dostatečný počet akcií potřebných k úpisu i ve druhém kole. Valná hromada zároveň nemůže svým rozhodnutím dát možnost úpisu akcií ve druhém kole jen těm akcionářům, kteří upsalí nové akcie v kole prvním. Jednalo by se o upřednostnění některých akcionářů, což zákon zakazuje; Jmenovitá hodnota, druh, forma, podoba a emisní kurz upisovaných akcií či způsob jeho určení. Valná hromada může rozhodnutí o stanovení emisního kurzu svěřit představenstvu, které tak vyhlásí aktuální kurz s přihlédnutím ke kurzu akcií na veřejném regulovaném trhu (toto se použije u akcií, které jsou veřejně obchodovatelné); Rozhodný den pro učinění přednostního práva v případě zaknihovaných akcií.

Úpis akcií se uskuteční zápisem do listiny upisovatelů. Tímto tedy dojde k uzavření smlouvy mezi akciovou společností a upisovatelem akcií.

Zmíněné přednostní právo patří mezi samostatně převoditelná práva, tato převoditelnost je ale účinná dnem zápisu „záměru zvýšit základní kapitál“ do obchodního rejstříku a od tohoto data mohou být akcie také upisovány. Toto nebude platit v případě, že byl ze strany akciové společnosti podán návrh na zápis „záměru zvýšit základní kapitál“ a úpis akcií je vázán na tzv. rozvazovací podmínku, dle ustanovení § 203, odstavec 4, obchodního zákoníku. Rozvazovací podmínkou se myslí právní moc rozhodnutí o zamítnutí návrhu na zápis rozhodnutí valné hromady, týkající se zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Úpis akcií s rozvazovací podmínkou je tedy možné uskutečnit po nabytí právní moci zápisu zvýšeného základního kapitálu do obchodního rejstříku. Jestliže přednostní právo na úpis akcií je omezeno, toto omezení bude platit i pro převod přednostního práva. Zde existuje výjimka, a to, když valná hromada rozhodne o zvýšení základního kapitálu způsobem, že na jednu stávající akcii nepřipadne jedna nová akcie. Pak je přednostní právo převoditelné v každém případě. Převod přednostního práva úpisu nových akcií je možné realizovat smlouvou o postoupení pohledávky dle ustanovení občanského zákoníku, jak mezi akcionáři, tak třetími osobami,

pokud stanovy akciové společnosti neurčují u akcií znějících na jméno jinak. Převod přednostního práva musí být zaznamenán na akcii, pokud byly vydány akcie v listinné podobě, nebo v evidenci zaknihovaných cenných papírů. Obchodní zákoník umožňuje, v souladu s ustanovením § 217a, vydat pro účely přednostního práva opční list, což je cenný papír na majitele (doručitele) v listinné nebo zaknihované podobě. Po uplynutí lhůty pro výkon přednostního práva spojeného s opčním listem, bude tento zrušen společností.

Obchodní zákoník umožňuje v ustanovení § 204a, odstavec 6, aby na základě rozhodnutí valné hromady, upsal všechny nové akcie obchodník s cennými papíry dle smlouvy o obstarání vydání cenných papírů. Tato varianta je možná pouze za podmínky, že obchodník s cennými papíry se ve smlouvě o obstarání vydání cenných papírů zaváže, že upsané akcie prodá osobám, které disponují přednostním právem na úpis akcií. Toto se musí dít na žádost zmíněných osob, za stanovenou cenu, v rozsahu jejich přednostního práva a ve lhůtě dané pro úpis. Pro obchodníka s cennými papíry je z důvodu právní jistoty lepší, aby smlouva o obstarání vydání cenných papírů byla uzavřena před rozhodnutím valné hromady, i když obchodní zákoník žádnou podmínku v této věci nestanoví. Pro prodej akcií obchodníkem s cennými papíry osobám s přednostním právem úpisu akcií, po jejich vydání, platí obdobné parametry jako pro představenstvo společnosti pro případ úpisu akcií s využitím přednostního práva akcionářů, tzn. zveřejnění informací.

Smlouvu o obstarání vydání cenných papírů upravuje Zákon o cenných papírech. Podle tohoto zákona musí mít smlouva o obstarání vydání cenných papírů písemnou formu. Uzavírá-li společnost smlouvu před rozhodnutím valné hromady o zvýšení základního kapitálu, měla by ji uzavřít s odkládací či rozvazovací podmínkou.^{23/}

Za určitých zákonem stanovených podmínek se může akcionář vzdát svého přednostního práva na úpis nových akcií. Toto lze uskutečnit písemným prohlášením akcionáře s úředně ověřeným podpisem nebo tak, že akcionář vystoupí přímo na valné hromadě rozhodující o zvýšení základního kapitálu. Zároveň musí být vzdání se práva akcionáře zaznamenáno v notářském zápisu z valné hromady. Vzdání se přednostního práva akcionářem působí i vůči jeho právnímu nástupci.

Jestliže byly upsány akcie bez omezení převoditelnosti, upisovatel splatil celý emisní kurz akcií, a valná hromada tak rozhodla, může společnost vydat poukázky na akcie před zápisem zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Poukázka na akcie je

^{23/} Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. Komentář k obchodnímu zákoníku. C.H.Beck. 12. vydání. 2009

cenným papírem znějícím na majitele (doručitele) a jsou s ní spojena veškerá akcionářská práva vážící se na upsanou akcii, zároveň má stejnou podobu jako akcie, za které má být vyměněna. Listinné poukázky může společnost vydat i případě, že její akcie jsou zaknihované.

Účelem zařazení poukázky na akcie do obchodního zákoníku Zákonem číslo 501/2001 Sb., byla eliminace případného zdržení zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, které způsobovalo, že na českém kapitálovém trhu prakticky nedocházelo k primárním emisím akcií. Zatím jak se zdá, nebylo deklarovaného účelu dosaženo.^{24/} Tento závěr lze jen potvrdit, neboť s uvedenou poukázkou na akcie se v běžné praxi ve většině případů nesetkáme.

Omezení a vyloučení přednostního práva na upsání nových akcií je v zásadě obchodním zákoníkem zakázáno (u zvyšování základního kapitálu nepeněžitým vkladem přednostní právo akcionáři nemají, zde je striktní zákaz), ani stanovy akciové společnosti nemohou toto obsahovat, ovšem na druhé straně jsou určité výjimky zákonem připuštěny v důležitém zájmu společnosti, např. vstup strategického investora, kapitalizace pohledávky, zajištění přístupu na nové trhy, poskytnutí potřebného know-how, či jiný, pro další činnost a trvání společnosti, zásadní důvod.^{25/} Omezení a vyloučení přednostního práva musí být stanoveno pro všechny akcionáře stejně a ve stejném rozsahu. Za předpokladu, že má být přednostní právo omezeno či vyloučeno, musí představenstvo společnosti zpracovat pro jednání valné hromady písemnou zprávu, ze které bude jednoznačně vyplývat důvod omezení nebo vyloučení přednostního práva a zároveň emisní kurz, způsob jeho určení nebo pověření představenstva k určení emisního kurzu. V této věci musí být, pro schválení usnesení valné hromady, rozhodnuto nejméně souhlasem tří čtvrtin přítomných akcionářů každého druhu akcií. Pokud by některý z minoritních akcionářů namítal, že omezení nebo vyloučení přednostního práva je neadekvátní a nejedná se o důležitý zájem společnosti, má právo podat návrh na soud pro neplatnost valné hromady. Soud pak jeho návrh posoudí dle konkrétních okolností, s přihlédnutím k dobrým mravům a k zásadě poctivého obchodního styku dle ustanovení občanského zákoníku.

Upsání nových akcií bez využití přednostního práva je možné za situace, že k úpisu nedojde s jeho využitím, tzn., že je vyloučeno nebo se ho akcionáři vzdají nebo zvýšení

^{24/} Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. Komentář k obchodnímu zákoníku. C.H.Beck. 12. vydání. 2009

^{25/} Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R. Akciové společnosti. 6. přepracované vydání. C.H.Beck. 2007

základního kapitálu bude realizováno nepeněžítým vkladem nebo nedojde-li u upisování akcií s přednostním právem úpisu k upsání všech akcií na zvýšení základního kapitálu. Úpis bez využití přednostního práva by pak proběhl předem určeným zájemcem, na základě veřejné nabídky nebo upsáním akcií dohodou akcionářů.

Upsání akcií předem určeným zájemcem: Výběr, kdo by měl být předem určený zájemce je plně v gesci akciové společnosti, zákon toto nestanoví. Představenstvo může tedy výběr zájemce uskutečnit samo a předložit valné hromadě ke schválení nebo může podat návrh na způsob jeho určení. Valná hromada může rozhodnout o tom, že výběr zájemce zajistí obchodník s cennými papíry nebo jiná osoba. Vybraných zájemců může být více (ať už akcionář nebo třetí osoba), ale pro každého z nich musí být stanoveny stejné podmínky. Jestliže vybraným zájemcem bude akcionář, nemůže vykonávat hlasovací právo na valné hromadě a je zde zároveň předpoklad, že tento akcionář bude znám již před konáním valné hromady. Úpis akcií bude pak učiněn písemnou formou, a to smlouvou o upsání akcií mezi akciovou společností a předem určeným zájemcem s úředně ověřenými podpisy u obou smluvních stran. Pokud by smlouva nebyla písemná, je neplatná. Smlouva musí obsahovat určení počtu, druhu, formy, podoby a jmenovité hodnoty upisovaných akcií a lhůtu k upsání akcií - alespoň čtrnáct dní od doručení jejího návrhu zájemci, jedná-li se o peněžitý vklad, obsahuje číslo účtu vedeného u banky, spořitelního nebo úvěrního družstva, na který má být tento vklad splacen, půjde-li o nepeněžitý vklad, musí obsahovat jeho předmět a ocenění.

Upsání akcií na základě veřejné nabídky: Tento způsob lze použít pouze při zvýšení základního kapitálu peněžitými vklady a za předpokladu, že valná hromada rozhodne o tomto způsobu upisování pro akcie neupsané s využitím přednostního práva, či je přednostní právo vyloučeno.

Současně s veřejnou nabídkou musí představenstvo uveřejnit tzv. „prospekt“, na základě Zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Tento prospekt schvaluje na žádost akciové společnosti Česká národní banka.

Způsob uveřejnění veřejné nabídky akcií obchodní zákoník výslovně nestanoví. Protože však předepisuje „uveřejnění“ vhodným způsobem, vyplývá z toho, že nepředepisuje využití Obchodního věstníku, neboť v takovém případě zákon používá pojmu „zveřejnění.“ Lze však dovodit, že veřejnou nabídku je účelné uveřejnit způsobem, který umožní účast na upisování každému potenciálnímu upisovateli. Zpravidla se

uveřejňuje ve sdělovacích prostředcích - zejména v denním tisku.^{26/}

Upsání akcií dohodou akcionářů: Předpokladem pro upsání akcií dohodou akcionářů dle ustanovení 205 obchodního zákoníku, je rozhodnutí valné hromady. Akcionáři se mohou tedy dohodnout na rozsahu své účasti na zvýšení základního kapitálu v částce schválené valnou hromadou. Forma dohody akcionářů se používá většinou u společností s menším počtem akcionářů.

Smyslem ustanovení § 205 obchodního zákoníku, je umožnit akcionářům společnosti založené bez výzvy k upisování akcií, také bez této výzvy základní jmění zvýšit. Představuje určité zvýhodnění dosavadních akcionářů, stejně jako založení společnosti bez výzvy k upisování představuje určité zvýhodnění zakladatelů.^{27/}

Dohoda akcionářů nahrazuje listinu upisovatelů, musí být sepsána ve formě notářského zápisu a musí obsahovat údaje, které platí pro uzavření smlouvy mezi společností a předem určeným zájemcem - ovšem tato dohoda musí obsahovat vzdání se práva na přednostní úpis akcií, nedošlo-li k němu již dříve. Tato dohoda nemusí zahrnovat celou částku zvýšení základního kapitálu, může se jednat i o část celkového úpisu akcií při tomto zvýšení a zákon také nestanoví, že by se úpisu akcií dohodou musel účastnit každý akcionář. Co ale zákon na druhé straně stanoví, je podmínka, aby účastníky dohody byli všichni akcionáři.

K přednostnímu právu je nutné uvést, že v praxi se mu díky jeho složitým podmínkám, snaží společnosti s omezenou akcionářskou strukturou vyhnout. Akcionáři se tedy, buď vzdávají svého přednostního práva, případně se používá dohoda akcionářů ve smyslu ustanovení § 205 obchodního zákoníku.

4.2. Podmíněné zvýšení základního kapitálu

Podmíněné zvýšení základního kapitálu je, stejně jako zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií, efektivním zvýšením.

Podmíněným způsobem nemohou zvyšovat základní kapitál investiční společnosti, investiční fondy a penzijní fondy, neboť jim zvláštní zákony zakazují vydávat dluhopisy,

^{26/} Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. Komentář k obchodnímu zákoníku. C.H.Beck. 12. vydání. 2009

^{27/} Plíva, S. K problematice zvýšení základního jmění dohodou akcionářů. Právo a podnikání, č. 2/1995

a tedy i vyměnitelné nebo prioritní dluhopisy.^{28/}

O tomto způsobu zvyšování základního kapitálu může valná hromada rozhodnout jen za podmínky, že to umožňují stanovy akciové společnosti a částka podmíněného zvýšení základního kapitálu nesmí přesáhnout polovinu zapsaného základního kapitálu ke dni konání valné hromady v obchodním rejstříku. Lze o tomto rozhodnout, i když není splacen emisní kurz dříve upsaných akcií splácených peněžitém vkladem. Podmíněné zvýšení základního kapitálu je vázáno na vydání, buď vyměnitelných, nebo prioritních dluhopisů. Výše zvýšení základního kapitálu závisí na vůli majitelů dluhopisů, zda vůbec právo z dluhopisů uplatní a v jakém rozsahu. Valná hromada rozhoduje v této věci alespoň dvěma třetinami přítomných akcionářů a musí současně s rozhodnutím o podmíněném zvýšení základního kapitálu rozhodnout i o vydání prioritních nebo vyměnitelných dluhopisů, přičemž nemusí schválit pevně danou částku zvýšení základního kapitálu, může se usnést pouze o horní hranici tohoto zvýšení a rozhodnutí může svěřit představenstvu.

Dluhopis je cenný papír, s nímž je spojeno určité právo věřitele na plnění. Pro účely podmíněného zvýšení základního kapitálu se rozlišují dluhopisy **vyměnitelné** (konvertibilní) - s nimi je spojeno právo na výměnu akcií společnosti a dluhopisy **prioritní** - s nimi je spojeno přednostní právo na upsání akcií společnosti.

Na vyměnitelné a prioritní dluhopisy se použijí ustanovení obchodního zákoníku obsažené v § 160 a 207 a Zákona o dluhopisech.

Ustanovení § 160 obchodního zákoníku přiznává akcionářům společnosti přednostní právo na získání vyměnitelných a prioritních dluhopisů. Zároveň se pro uplatnění tohoto přednostního práva použije ustanovení § 204a obchodního zákoníku, stejně jako při zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií.

Usnesení valné hromady musí obsahovat mimo obecně stanovených náležitostí pro zvýšení základního kapitálu ještě: Určení, zda podmíněné zvýšení základního kapitálu je určeno pro výkon výměnných nebo přednostních práv z dluhopisů a rozsah podmíněného zvýšení základního kapitálu, druh, podobu, formu, počet a jmenovitou hodnotu akcií, které mají být na zvýšení základního kapitálu vydány.

Jestliže není vyloučeno přednostní právo akcionářů na získání dluhopisů a jejich vydání nezajišťuje obchodník s cennými papíry, který se zavázal nabídnout je ke koupi akcionářům, usnesení valné hromady musí obsahovat také místo a lhůtu pro výkon

^{28/} Dědič, J. Komentář k obchodnímu zákoníku. Polygon. 2002

přednostního práva (nesmí být kratší než dva týdny a začátek lhůty musí být akcionářům oznámen), počet dluhopisů, jež je možné získat na jednu akcii společnosti o jmenovité hodnotě nebo jak velký podíl na jednom dluhopisu případně na jednu akcii, formu, podobu, jmenovitou hodnotu a emisní kurz dluhopisů, které lze získat nebo způsob jeho určení (pro všechny akcionáře platí stejně, dluhopisy je možné upisovat jen celé), rozhodný den k uplatnění přednostního práva, jestliže má společnost zaknihované akcie.

Pokud vyměnitelné nebo prioritní dluhopisy má nabýt obchodník s cennými papíry a bude je následně nabízet ke koupi, musí usnesení valné hromady ještě navíc určit cenu dluhopisu určeného ke koupi.

V části, kde bude valná hromada rozhodovat o vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů, musí být uveden počet dluhopisů, místo a lhůta pro uplatnění práv spojených s dluhopisem, jmenovitá hodnota dluhopisů a určení výnosu z něho, druh, forma, podoba, jmenovitá hodnota a počet akcií, které lze za jeden dluhopis o určité jmenovité hodnotě upsat či vyměnit nebo musí být stanoven podíl na jedné akcii na dluhopis (jmenovitá hodnota akcií, které mají být vyměněny, nesmí být vyšší než součet jmenovitých hodnot dluhopisů, za něž mohou být vyměněny).

Ve smyslu ustanovení § 207, odstavec 4, obchodního zákoníku, je představenstvo povinno podat návrh na zápis usnesení („záměr zvýšit základní kapitál“) valné hromady o podmíněném zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku do třiceti dnů od uskutečnění této valné hromady s tím, že vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů může započít až po dotčeném zápisu usnesení valné hromady do obchodního rejstříku. Jestliže by přece jen došlo k dřívějšímu vydání dluhopisů, bude považováno za neplatné, ale musí se přihlídnout zároveň k dobré víře nabyvatele, pak by osoby jednající jménem akciové společnosti odpovídaly za vzniklou škodu. Současně od data zápisu usnesení valné hromady do obchodního rejstříku v uvedené věci, vzniká převoditelnost přednostního práva na získání dluhopisů.

Akciová společnost musí před vydáním dluhopisů uveřejnit emisní podmínky dluhopisů, po předchozím schválení Českou národní bankou. Jestliže nebylo rozhodnuto o vyloučení přednostního práva akcionářů na nabytí dluhopisů, musí být tyto cenné papíry nabídnuty nejprve stávajícím akcionářům, zde se použije postup daný pro úpis nových akcií při zvyšování základního kapitálu. Pokud ale bylo valnou hromadou schváleno vyloučení přednostního práva akcionářů na nabytí dluhopisů či žádný akcionář, který měl přednostní právo uplatnit a neuplatnil ho a dluhopisy nebyly vydány v celkovém rozsahu, akciová společnost může pak tyto dluhopisy nabídnout ke koupi široké veřejnosti nebo na

základě zajištění této transakce, obchodníkem s cennými papíry. Platí, že společnost sama není oprávněna dluhopisy nabývat jako první majitel.

Uplatnění práv z vyměnitelných dluhopisů: Zde vzniká vlastníkům vyměnitelných dluhopisů právo na výplatu výnosů z dluhopisů, musí být ale zároveň určen počet akcií, které lze za dluhopis získat. Ve lhůtě ne kratší než dva týdny od data zápisu usnesení valné hromady do obchodního rejstříku, se musí vlastník dluhopisu rozhodnout, zda výměnné právo využije či nikoliv. Vzhledem k tomu, že se jedná o lhůtu prekluzivní, právo výměny dluhopisů za akcie společnosti zaniká posledním dnem této lhůty. Z logiky věci tak vyplývá, že využít právo výměny po této lhůtě ani nelze, neboť kontinuálně pokračuje proces podmíněného zvýšení základního kapitálu. Výměnné právo vlastník dluhopisu, na základě ustanovení § 207, odstavec 5, obchodního zákoníku, u společnosti uplatní doručením písemné žádosti nejdéle poslední den stanovené lhůty. Tato žádost nahrazuje upsání a splacení akcií. Akciové společnosti dnem doručení žádosti zanikne závazek k výplatě jmenovité hodnoty dluhopisu a na druhé straně jí vznikne závazek k vydání akcií po zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, resp. po nabytí právní moci tohoto zápisu. Bývalý majitel dluhopisu se tak stává akcionářem společnosti.

Uplatnění práv z prioritních dluhopisů: S prioritními dluhopisy se pojí přednostní právo na upsání akcií, a to kmenových i prioritních. K tomu, aby právo z prioritních dluhopisů, které byly vydány v zaknihované podobě, bylo samostatně převoditelné, musí být vydány opční listy (bylo o nich zmíněno v rámci kapitoly 4.1., týkající se zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií) dle ustanovení § 160, odstavec 4, obchodního zákoníku. Toto ustanovení obchodního zákoníku se použije i pro listinné prioritní dluhopisy.

Představenstvo společnosti zveřejní informaci o přednostním právu vyplývajícím z prioritních dluhopisů. Pro zveřejnění informace o přednostním právu pro úpis akcií se taktéž použijí ustanovení obchodního zákoníku jako pro úpis akcií při zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií. *Existuje ale důležitá odchylka:* Pokud bude úpis akcií proveden alespoň jedním vlastníkem prioritního dluhopisu, má se za to, že je účinné celé upisování akcií (valná hromada schvaluje horní nikoliv dolní hranici upsání akcií). Základní kapitál bude tedy zvýšen o částku, která byla fakticky upsána jednotlivými majiteli prioritních dluhopisů. Jestliže bylo využito přednostní právo na upsání akcií z prioritního dluhopisu, neznamená to, že zaniká právo na zaplacení jmenovité hodnoty

dluhopisu. Akcionářem se majitel prioritního dluhopisu stává dnem nabytí právní moci zápisu podmíněného zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

Představenstvo bez zbytečného odkladu, po uplynutí lhůty pro uplatnění výměnných nebo přednostních práv, podá návrh na zápis nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku.

4.3. Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů společnosti

Zvýšení základního kapitálu z vnějších zdrojů je označováno jako zvýšení nominální a jde v podstatě o účetní operaci na straně pasiv v bilanci společnosti. K tomuto typu zvýšení základního kapitálu společnost může vést např. nadbytek vlastních zdrojů, které chce rozdělit akcionářům nebo chce získat větší důvěru v rámci obchodního styku, apod. Zvýšením základního kapitálu z vlastních zdrojů se zvýší počet akcií nebo jejich jmenovitá hodnota, nezvýší se ale její čistý obchodní majetek (obchodní majetek po odečtení veškerých závazků vzniklých akciové společnosti v souvislosti s podnikáním, přičemž obchodním majetkem se rozumí veškerý majetek společnosti).

Po schválení účetní závěrky (řádné, mimořádné, mezitímní), může valná hromada rozhodnout, že použije čistého zisku, po přidělu do zákonného rezervního fondu, nebo jiného vlastního zdroje společnosti uvedeného v účetní závěrce ve vlastním kapitálu, ke zvýšení základního kapitálu. Platí zde jedno omezení, a to, že nelze použít čistý zisk ke zvýšení základního kapitálu, pokud by o tomto zvýšení bylo rozhodováno na základě mezitímní účetní závěrky. Zpravidla se ke zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů použije nerozdělený zisk minulých let či fondy odlišné od zákonného rezervního fondu. Zákon tedy striktně zakazuje použití rezervního fondu v rozsahu, kdy je vytvářen povinně. Také není připuštěno ke zvýšení základního kapitálu použít rezervních fondů vytvořených k jiným účelům, jejich účel nelze měnit. Není možné, aby zvýšení základního kapitálu bylo vyšší než rozdíl mezi částkou vlastního kapitálu a součtem hodnoty základního kapitálu a rezervních fondů, přičemž musí být splněna podmínka ustanovení § 178, odstavec 2, obchodního zákoníku, a to, že vlastní kapitál zjištěný z účetní závěrky je nižší než základní kapitál, zvýšený o: upsanou jmenovitou hodnotu akcií při zvýšení základního kapitálu a není ke dni sestavení účetní závěrky zapsán v obchodním rejstříku a tu část

rezervního fondu nebo ty rezervní fondy, které podle zákona a stanov nesmí společnost použít k plnění akcionářům.

Zvýšit základní kapitál z vlastních zdrojů je možné na základě některé z již uvedených účetních závěrek za předpokladu, že auditor vydal výrok „bez výhrad“ a účetní závěrka není starší než-li šest měsíců k datu konání valné hromady. Pokud společnost z jakékoliv mezitímní účetní závěrky zjistila pokles vlastních zdrojů, podkladem pro rozhodování valné hromady musí být vždy tato mezitímní účetní závěrka, tedy nikoliv řádná nebo mimořádná.

Není nutné, aby výrok auditora ověřujícího účetní závěrku, na jejímž základě valná hromada rozhoduje o zvýšení základního jmění z vlastních zdrojů společnosti, výslovně obsahoval formulaci „bez výhrad“, nýbrž postačuje, když je absence výhrad k účetní závěrce ve zprávě auditora jednoznačně vyjádřena jinak, případně, když zpráva auditora žádné výhrady neobsahuje.^{29/}

Usnesení valné hromady musí obsahovat částku, o kterou se základní kapitál zvyšuje; označení vlastního zdroje společnosti, z něhož je základní kapitál zvyšován dle struktury vlastního kapitálu v účetní závěrce; určení, zda se zvýší jmenovitá hodnota akcií, počet a jmenovitá hodnota nových akcií; jestliže byly vydány listinné akcie a zvyšuje se jejich jmenovitá hodnota, také lhůtu pro jejich předložení. Pro rozhodnutí valné hromady se vyžaduje souhlas alespoň dvou třetin přítomných akcionářů.

Na zvýšení základního kapitálu se zúčastňují všichni akcionáři společnosti v poměru jmenovitých hodnot svých akcií. Toto jejich právo nelze vyloučit ani omezit, ani v případě vydaných prioritních akcií. Zároveň se na zvýšení základního kapitálu podílejí vlastní akcie, jejichž majitelem je akciová společnost a akcie této společnosti v majetku jí ovládané osoby nebo osoby ovládané ovládanou osobou.

Do obchodního rejstříku je zapisováno samotné zvýšení základního kapitálu.

Listiny, které by měly být doloženy obchodnímu rejstříku jsou, jako u ostatních způsobů zvýšení základního kapitálu, notářský zápis z valné hromady obsahující navíc konstataci z jakého účtu vlastního jmění je zvyšováno, a dále, pro tento způsob specifické, účetní závěrku, která byla podkladem pro zvýšení základního jmění.^{30/}

Při zvyšování základního kapitálu z vlastních zdrojů nedochází k úpisu akcií, nýbrž se na něm stávající akcionáři podílejí v poměru jmenovitých hodnot svých akcií. V usnesení valné hromady tedy musí být mimo jiné uvedeno, zda se pouze zvýší dosavadní

^{29/} Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. Komentář k obchodnímu zákoníku. C.H.Beck. 12. vydání. 2009

^{30/} Dědič, J., Štenglová, I. Zvýšení základního jmění akciové společnosti – 3. díl. Právní rozhledy č. 1/1995

jmenovitá hodnota akcií či zda budou vydány nové akcie.

Zvýšení základního kapitálu zvýšením jmenovité hodnoty akcií: Při tomto typu zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů dochází ke zvýšení jmenovité hodnoty všech akcií vydaných společností (toto platí i pro zatímní listy, pokud byly vydány). Tato podmínka je kogentního charakteru. Jmenovitou hodnotu akcií lze zvýšit až po zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

Zvýšení základního kapitálu vydáním nových akcií: Zde dochází k bezplatnému rozdělení nových akcií mezi akcionáře dle poměru jmenovitých hodnot jejich akcií nebo zatímních listů. Není připuštěno, aby společnost požadovala za tyto nové akcie úplatu a společnost nemá právo si nové akcie ponechat. Zmíněný zákaz nelze obejít ani rozhodnutím valné hromady. Nové akcie může společnost vydat až po zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

4.4. Kombinované zvýšení základního kapitálu

U tohoto způsobu jde o kombinaci zvýšení základního kapitálu efektivního a nominálního. Uskutečnit se tedy může upsáním nových akcií a zvýšením základního kapitálu z vlastních zdrojů pouze za předpokladu, že společnost vydala kótované (veřejně obchodovatelné) akcie a jejich kurz na regulovaném trhu nedosahuje výše jmenovité hodnoty akcií k datu rozhodování valné hromady, nebo pokud společnost zvyšuje základní kapitál úpisem akcií zaměstnanci. V tomto případě lze valnou hromadou rozhodnout, že část emisního kurzu akcií bude splacena z vlastních zdrojů společnosti. Zde je třeba upozornit, že zaměstnanecké akcie byly zrušeny novelou obchodního zákoníku provedenou Zákonem číslo 370/2000 Sb., ale jestliže stanovy společnosti nebo usnesení valné hromady povolují nabytí akcií zaměstnanci, je možné, aby tyto akcie upsali. Zaměstnanec je možné také zvýhodnit tím, že část emisního kurzu jimi upisovaných akcií, splatí společnost z vlastních zdrojů. Platí kogentní ustanovení § 158, odstavec 2, obchodního zákoníku, že souhrn částí emisního kurzu nebo kupních cen všech akcií, které nepodléhají splacení zaměstnanci, nesmí překročit 5 % základního kapitálu v době rozhodování o úpisu akcií zaměstnanci nebo jejich prodeji zaměstnancům.

Valná hromada může o kombinovaném zvýšení základního kapitálu rozhodnout jen za podmínek vztahujících se ke zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů, a to, že vlastní kapitál zjištěný z účetní závěrky je nižší než základní kapitál, zvýšený o: upsanou

jmenovitou hodnotu akcií při zvýšení základního kapitálu a není ke dni sestavení účetní závěrky zapsán v obchodním rejstříku a tu část rezervního fondu nebo ty rezervní fondy, které podle zákona a stanov nesmí společnost použít k plnění akcionářům. Vlastní zdroje určené ke zvýšení základního kapitálu nesmí být vyšší než rozdíl mezi částkou vlastního kapitálu a součtem hodnoty základního kapitálu a rezervních fondů, které nesmí společnost použít ze zákona a stanov k plnění pro akcionáře. Další podmínkou je sestavení účetní závěrky ne starší šest měsíců k datu rozhodování valné hromady a auditor ověřil účetní závěrku s výrokem „bez výhrad.“ O typu účetních závěrek zároveň platí to samé, co již bylo uvedeno u zvyšování základního kapitálu z vlastních zdrojů.

Při kombinovaném zvýšení základního kapitálu nelze toto zvýšení realizovat nepeněžitými vklady, rovněž není přípustěno vyloučení nebo omezení přednostního práva akcionářů. Akcionář se může svého přednostního práva na úpis akcií jen vzdát.

Emisní kurz hrazený společností při zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů musí být pro všechny upisovatele stejný.

Usnesení valné hromady musí obsahovat: částku zvýšení základního kapitálu; počet, druh, formu, podobu a jmenovitou hodnotu upisovaných akcií; údaje, které musí představenstvo zveřejnit dle ustanovení § 204a, odstavec 2, obchodního zákoníku (bylo již uvedeno u zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií), pokud má akcie upsat obchodník s cennými papíry, uvést lhůtu a místo, kde může oprávněná osoba právo vykonat a cenu, za níž lze akcie koupit nebo způsob jejího určení; určení, zda akcie, které nebudou upsány s využitím přednostního práva, budou všechny nebo jejich část upsány dohodou akcionářů o rozsahu své účasti na zvýšení základního kapitálu, nebo budou nabídnuty zájemci (pak musí být uvedeno jméno osoby) nebo uvedení způsobu výběru tohoto zájemce či budou akcie upsány s využitím veřejné výzvy k upsání akcií; místo a lhůtu pro úpis akcií bez využití přednostního práva, způsob oznámení počátku úpisu akcií nebo pověření představenstva k tomuto úkonu; identifikace bankovního, úvěrního nebo spořitelního účtu zřízeným pro účely splácení emisního kurzu akcií; pokud se schvaluje vydání nového druhu akcií, určení práv s nimi spojených; jestliže je přípustěn úpis akcií nad částku navrhovaného zvýšení základního kapitálu, pověření orgánu, který rozhodne o konečné výši; určení výše emisního kurzu nepodléhající splacení upisovatelem; definování vlastních zdrojů společnosti, ze kterých bude část emisního kurzu hrazena.

Představeno společnosti podá návrh na zápis „záměru zvýšit základní kapitál“ do obchodního rejstříku nejdéle do třiceti dnů od data konání valné hromady.

Po povolení zmíněného zápisu, je možné začít upisovat akcie. Jde o obdobný proces jako při zvyšování základního kapitálu upsáním nových akcií, ale samozřejmě i tady existují určité výjimky: Upisovatel musí ve lhůtě schválené valnou hromadou upsat nejméně 50 % části emisního kurzu upsaných akcií, kterou je povinen sám splatit (stanovy mohou určit procento vyšší). Pokud je dodržena hranice 50 % upsaného emisní kurzu a stanovy společnosti neurčují jinak, podá představenstvo návrh na zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

Společnost může rozhodnout o vydání akcií až po splacení celé části emisního kurzu, ke kterému se zavázal upisovatel a společnost splatila z vlastních zdrojů zbývající část emisního kurzu akcií.

4.5. Zvýšení základního kapitálu rozhodnutím představenstva

Zvýšení základního kapitálu představenstvem nepředstavuje specifickou formu zvýšení základního kapitálu, nýbrž zvláštní úpravu podmínek, kdy může - namísto valné hromady - rozhodnout představenstvo společnosti. To ovšem nikdy nemůže jednat z vlastní vůle, nýbrž vždy jen na základě předchozího pověření valnou hromadou. Úprava je obsažena v ustanovení § 210 obchodního zákoníku.^{31/}

Jedná se tedy o zvláštní postup upsáním akcií nebo z vlastních zdrojů společnosti.

Předpokladem tohoto zvýšení základního kapitálu je prvořadá podmínka, že to musí umožňovat stanovy společnosti. Valná hromada musí také představenstvo zvýšením základního kapitálu pověřit, přičemž představenstvo nesmí zvýšení základního kapitálu provést jiným způsobem než-li zákon a stanovy předepisují. Pověření představenstva valnou hromadou lze využít nejdéle do pěti let od rozhodnutí valné hromady o tomto pověření a jeho rozhodnutí nahrazuje rozhodnutí valné hromady. V pozvánce na valnou hromadu musí být jako bod pořadu jednání uvedeno toto pověření, tím není dotčeno uvedení dalších údajů povinných pro pozvánku při zvyšování základního kapitálu. Pro rozhodnutí valné hromady se vyžaduje souhlas alespoň dvou třetin přítomných akcionářů.

Představenstvo nesmí při zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů rozhodnout o využití nerozděleného zisku, toto právo přísluší jen valné hromadě. Zvýšit základní kapitál z jiných vlastních zdrojů odlišných od nerozdělného zisku představenstvu ale náleží.

^{31/} Dvořák, T. Akciová a evropská společnost. ASPI. 2. vydání. 2009

Dalším omezením pro představenstvo je podmínka rozsahu zvýšení základního kapitálu - zvýšit základní kapitál je možné nejvýše o jednu třetinu stávající výše základního kapitálu k datu rozhodování valné hromady; v průběhu pěti let od data jejího konání může představenstvo zvýšit základní kapitál i několikrát, pokud nepřevyší zákonný rozsah tohoto zvýšení.

Pětiletá lhůta inkorporovaná do obchodního zákoníku, ve které může představenstvo zvýšit základní kapitál, je stanovena s ohledem na to, že v delší lhůtě by mohlo dojít ke změně podmínek než-li, za kterých valná hromada o pověření představenstva zvýšit základní kapitál rozhodovala.

Co se týká možnosti představenstva zvýšit základní kapitál v určené lhůtě i několikrát do stanoveného limitu, odborná praxe se s tímto ve většině případů ztotožňuje.

Rozhodnutí představenstva o zvýšení základního kapitálu musí být učiněno formou notářského zápisu - opět se bude jednat o notářský zápis dle ustanovení § 80a a násl. notářského řádu, a musí obsahovat určení druhu, podoby, formy a jmenovité hodnoty akcií. Pokud pověření představenstva umožňuje rozhodnout o zvýšení základního kapitálu nepeněžitým vkladem, musí být určen orgán, který rozhodne o ocenění nepeněžitého vkladu posudkem znalce či znalců jmenovaných soudem, v souladu s ustanovením § 59, odstavec 3, obchodního zákoníku. Zákon nepovoluje, aby představenstvo v rámci svého pověření rozhodovalo o vyloučení nebo omezení přednostního práva akcionářů na úpis akcií. Jestliže valná hromada pověřila představenstvo zvýšením základního kapitálu upsáním akcií zaměstnanci, může představenstvo rozhodnout o tom, že podíl zaměstnanců na zisku společnosti bude použit ke splacení jimi upsaných akcií. Ovšem podmínky pro tuto možnost musí obsahovat stanovy akciové společnosti.

Do obchodního rejstříku se zapisuje rozhodnutí představenstva o zvýšení základního kapitálu, nikoliv rozhodnutí usnesení valné hromady o tomto pověření. Tento zápis je zápisem „záměru zvýšit základní kapitál.“

Pro úpis nových akcií nebo pro zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů se použijí ustanovení obchodního zákoníku k této problematice, jak již bylo popsáno v dřívějších kapitolách diplomové práce.

Po realizaci úpisu akcií, představenstvo podá návrh na zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

5. EKONOMICKÉ ASPEKTY ZVÝŠENÍ ZÁKLADNÍHO KAPITÁLU

Prioritně je třeba si položit otázku, jakým způsobem financovat akciovou společnost, aby její hospodaření a výnosy vedly cíleně k rozkvětu společnosti, rozšíření jejích podnikatelských aktivit a aby zároveň generovala formou dividendy určitý bonus pro akcionáře.

Financování je možné, jak z interních, tak externích zdrojů. Proto je nezbytné před realizací některé z dvou uvedených variant podrobně rozpracovat ekonomický model dotčeného financování a nastínit si úvahy „pro“ a „proti.“

Nejdříve se vždy uvažuje o **financování z interních zdrojů**, tzv. samofinancování. Základním zdrojem je nerozdělený zisk. Z hlediska využitelnosti zisku je důležitá přeměna jeho účetně vykazované výše na peněžní prostředky. Výkaz zisku a ztráty totiž zachycuje různé kategorie výnosů, nákladů a výsledků hospodaření v období jejich vzniku, bez ohledu na to, zda vznikají skutečné reálné peněžní příjmy a výdaje. Podnik tak může vykazovat vysoké tržby a zisk v účetnictví, jeho peněžní příjmy a stav peněžních prostředků mohou být odlišné. Může jít o zisk vázaný v pohledávkách, často i nedobytných. Růst či pokles zisku nemusí znamenat růst či pokles peněžních prostředků podniku v hotovosti nebo na bankovních účtech. Společnost může investovat do svého rozvoje jenom tolik, kolik sama vydělá. Zisk je navíc tvořen postupně a vyznačuje se i určitou mírou nestability. Lze tedy konstatovat, že samofinancování většinou postačí pouze na organický rozvoj společnosti.^{32/}

Naproti tomu stojí **financování z externích zdrojů** od subjektů odlišných od společnosti. Zde se může jednat např. o bankovní úvěry, finanční leasing nebo zvýšení základního kapitálu.

Riziko společnosti je závislé na způsobu financování. Platí, že čím vyšší dluh, tím vyšší nebezpečí finanční tísně (bankrotu) a tím je vyšší i riziko podnikání. Vyšší použití dluhu může zvýšit očekávaný zisk na jednu akcii, současně však zvýší rizikovitost budoucích zisků. Způsob financování je tedy důležitým faktorem ovlivňujícím primární cíl podniku – maximalizaci zisku a tržní cenu akcií.^{33/}

^{32/} Meluzín, T., Zinecker, M. Zdroje financování v podmínkách akciové společnosti, článek v MM/5, rubrika Management, Finance, str. 74. 2009

^{33/} Synek, M. Podniková ekonomika. 3. vydání, C.H. Beck. 2002

U bankovních úvěrů je bezesporu výhodou pružnost jejich získání, nízké vstupní náklady a zpravidla daňová uznatelnost uhrazených úroků; nevýhodou je, že společnost musí vždy v čase počítat s průběžnou úhradou části úvěru, což je omezující, nemůže pro rozvoj společnosti použít všechny volné peněžní prostředky.

U finančního leasingu se jeví jako zajímavé menší nároky na jeho zajištění - předmět leasingu je vlastnictvím pronajímatele, ale na druhé straně v případě pravidelného nesplácení ze strany akciové společnosti, může pronajímatel předmět leasingu odejmout zpět.

Při zvýšení základního kapitálu, i když emitent získá peníze na neurčitou dobu, aniž musí splácet úvěr a úroky, původní akcionáři v případě emise akcií, pokud se jí neúčastní, ztrácejí to nejcennější: část vlivu v podniku, někdy i většinu. Noví akcionáři se stanou spoluvlastníky podniku. O zisk se poté musí více dělit, tj. ze zisku zůstane na ně méně. Navíc ztráta kontroly nad společností ze strany stávajících akcionářů může ohrozit původní záměry společnosti. Proto emise akcií, pokud se jí neúčastní původní akcionáři, je pro ně nejhorší možné řešení, zejména jde-li o finančně stabilizovaný podnik s ustálenými dodavatelsko-odběratelskými vztahy.^{34/}

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že dluhy musí společnost platit za každé situace, jinak by jí to mohlo přivodit úpadek. U zvýšení základního kapitálu se jeví jako výhoda pro společnost přijetí vkladu od akcionáře, s nímž může volně nakládat, ale nikde není striktně dáno, že musí zároveň vyplácet akcionáři dividendu v případě, že nebude dosahovat dostatečných hospodářských výsledků. Dividendy nemusí být vyplaceny v každém případě, záleží na momentální ekonomické situaci společnosti. V případě, že by ale společnost chtěla v rámci rozdělení zisku za kalendářní či hospodářský rok vyplácet tantiémy členům orgánů a nikoliv dividendu, toto nelze učinit na základě usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. února 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009. Zmíněný judikát vzešel na popud žaloby minoritního akcionáře, který byl v dotčené věci na valné hromadě přehlasován. Soud své rozhodnutí zdůvodnil prioritou výplaty dividend. Soud tedy vyřkl, že usnesení valné hromady akciové společnosti, jímž byl schválen zisk k rozdělení s tím, že podíl na něm bude vyplacen toliko členům orgánů společnosti a nikoliv i jejím akcionářům, je neplatné pro rozpor s ustanovením § 178, odstavec 1, obchodního zákoníku.^{35/} Zmíněné ustanovení obchodního zákoníku dává akcionáři právo

^{34/} Jílek, J. Akciové trhy a investování. Grada Publishing. 2009

^{35/} Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25.2.2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009

na podíl ze zisku společnosti (dividendu), tudíž rozsudek soudu lze považovat za určité vítězství akcionářů. Zároveň lze říci, že rozsudek přinesl v dotčené věci „nový vítr“ a jednoznačný směr, jak by měly akciové společnosti při rozdělování zisku postupovat.

U zvýšení základního kapitálu úpisem nových akcií si společnost musí položit další otázku, a to zda tento úpis bude realizovat neveřejnou formou nebo zda stávající akcie přemění na veřejně obchodovatelné a vstoupí na kapitálový trh. Druhá jmenovaná forma úpisu se nazývá **Initial Public Offering (IPO)** a jedná se o první veřejný úpis akcií. S touto formou emise jsou spojeny poměrně vysoké finanční náklady a časová náročnost, s čímž musí společnost počítat. Ze strany budoucích akcionářů se jedná o rizikový podnik.

Užívá se ještě jeden právní pojem **SPO - Secondary Public Offering**. Zde jsou upisovány akcie veřejně obchodovatelné již fungující společnosti.

Zejména v zahraniční literatuře je používán i pojem **SEO - Seasoned Equity Offering**, tedy sezónní emise akcií, ta může být primární i sekundární.^{36/}

Initial Public Offering a **Secondary Public Offering** mohou být uskutečněny tendrovým prodejem, umístěním nebo nabídkou na prodej s pevně stanovenou cenou realizovanou upisovateli či prostřednictvím burzy akcií.

Tendrový prodej: Ze strany investorů je stanovena cena a množství akcií, které tito požadují. V prospektu emitenta se poté uvede přijatelná minimální cena akcií s tím, že ještě před uveřejněním prospektu emitenta byly jednotlivé nabídky investorů rozčleněny dle ceny a zároveň byly přiřazeny k dotčeným nabídkám akcie za nejvyšší cenu. Tato cena ale musí být vyšší nebo alespoň rovna ceně přijatelné pro společnost (tzv. realizační cena). Jestliže nebude o všechny nabídnuté akcie zájem, upisovatel je bude muset odkoupit za zmíněnou realizační cenu. Lze rozlišovat ještě jeden druh tendrového prodeje, a to prodej bez stanovení realizační ceny. To znamená prodej akcií za jakoukoliv nabídku.

Umístění: Akcie je možné nabídnout malé skupině investorů dvěma způsoby, umístěním soukromým (u malých emisí akcií) nebo umístěním veřejným (prostřednictvím obchodníků s cennými papíry, aby nabídku mohla využít široká veřejnost). U umístění veřejného ale musí být dodržena podmínka burzy (vrchní regulátor), a to uveřejnění informací o akciové společnosti.

Nabídka na prodej: Upisovateli akcií jsou obchodníci s cennými papíry, ti odkoupí celý objem emise za pevně stanovenou částku, což je pro případ malého zájmu o emisi akcií pro obchodníka s cennými papíry jistější, neboť vždy obdrží odměnu za aranžmá

^{36/} Nývltová, R., Režňáková, M. Mezinárodní kapitálové trhy. Grada Publishing. 2007

obchodu. Obchodníci s cennými papíry běžně vytvářejí sdružení, na jehož vrcholu stojí vedoucí manažer, a součástí těchto sdružení jsou jednotliví upisovatelé akcií, kteří akcie odkoupí nebo s jejich prodejem pomáhají. Zřídka prodává akcie sama akciová společnost na burze nebo mimoburzovním trhu sama. Zde by se jednalo o přímou veřejnou nabídku (*Direct Public Offering - DPO*).

Riziko úpisu akcií leží na upisovateli. Ten uveřejňuje nabídku akcií za pevně stanovenou cenu, musí zároveň zveřejnit informace o akciové společnosti, její historii, ekonomická fakta a výhled do budoucna. Pokud by pevná cena akcií byla nepřiměřeně vysoká, existuje riziko, že o akcie nebude patřičný zájem a část nabízených akcií upisovateli zůstane. Pokud by naopak cena byla nízká, bude o akcie zřejmě vyšší zájem a bude nutné určit metodu umístění (alokace) např. losováním.

Jestliže je cena nově obchodovaných akcií na trhu značně vyšší než nabídková cena, potom poptávka po nových akciích převyšuje nabídku. Pravděpodobnost zvýšení ceny akcií po emisi podněcuje zájem investorů o akcie s cílem jejich následného prodeje. Obchodování na primárním trhu tak zajišťuje aktivitu na sekundárním trhu. Stanovení nabídkové ceny nové emise je značně obtížnější než stanovení ceny nové emise s přednostním právem akcionářů, neboť poptávka vychází ze širokých řad investorů a nikoli od těch, kteří mají ke společnosti určité sympatie. Problémy s tímto druhem emise se zesilují během období vysoké volatility cen akcií (míra kolísání hodnoty akcie nebo její výnosové míry). Upisovatel nebývá ochoten vlastnit akcie, o které není zájem.^{37/}

Výběr jedné ze tří metod emise akcií záleží samozřejmě na výši požadovaných peněz a na nákladech emise. U velkých emisí je upřednostňována nabídka prodeje s pevně stanovenou cenou realizovanou upisovateli či prostřednictvím burzy akcií. Nejlevnější je naopak metoda umístování, která je používána pro malé emise.

U Initial Public Offering se jako prvořadá výhoda jeví získání finančních prostředků pro společnost, další výhodou je v podstatě reklama společnosti, neboť akciová společnost s veřejně obchodovatelnými akciemi je vnímána příznivěji (musí o sobě informovat širokou veřejnost, může o ní být zmiňováno v rozhlasových a televizních prostředcích), a v neposlední řadě společnost získá lepší pozici např. při sjednávání bankovních úvěrů či jiných obchodních kontraktů. Nevýhodou Initial Public Offering je samozřejmě riziko převzetí, přičemž nelze vyloučit ani nepřátelské převzetí akciové společnosti, vysoké

^{37/} Jílek, J. Akciové trhy a investování. Grada Publishing, 2009

náklady emise akcií, časová náročnost přípravy veškerých dokumentů a pravidelné zveřejňování zejména ekonomických zpráv o společnosti.

U Secondary Public Offering již prvotní náklady na aranžmá první emise na veřejném trhu odpadají, společnost je již známa a každý si o ní může získat dostupné informace. Ovšem i zde mohou vzniknout negativní aspekty, jestliže společnost tajně dojedná s potenciálním upisovatelem určitou cenu akcií, jež je vyšší než cena tržní v současné době, jiný akcionář akcie neupíše, tudíž upíše ten z akcionářů, s nímž se společnost domluvila již předem. Tímto krokem upisující akcionář může ovládnout akciovou společnost a dalšími následnými kroky pak bude společnost ovlivňovat nebo si vyvede své vložené finanční prostředky zpět pro své účely. Zde ale nepůjde o „čistou hru.“

Důležité je také vymezení, jakým způsobem se akcie chovají podle účetních předpisů, jaké konkrétně se tyto předpisy použijí, jakým způsobem nebo metodou mají být v účetnictví akciové společnosti oceněny a jak se bude účtovat při zvýšení základního kapitálu. Pro účely účetnictví se akciová společnost nazývá účetní jednotka.

Základními pojmy v účetní rovině jsou (uveden pouze demonstrativní výčet):

Rozdělení majetku:

Hmotný majetek: Nemovitý (pozemky, budovy) a movitý (materiál, výrobní stroje, automobily).

Nehmotný majetek: Know-how, duševní vlastnictví chráněné autorským zákonem.

Finanční majetek: Peníze, akcie.

Oběžný majetek: Pohledávky, peněžní prostředky.

Z účetního hlediska z pohledu bilance (rozvahy) je majetek rozdělen na:

Dlouhodobý hmotný majetek: Pozemky, stavby, samostatné movité věci a soubory movitých věcí, umělecká díla.

Dlouhodobý nehmotný majetek: Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje, software, ocenitelná práva, s dobou použitelnosti delší než jeden rok. Výši ocenění si stanoví účetní jednotka sama.

Dlouhodobý finanční majetek: Dlouhodobé cenné papíry a podíly, které nepředstavují podíl v ovládaných osobách nebo v účetních jednotkách s podstatným vlivem, dluhové cenné papíry, které chce účetní jednotka držet do jejich splatnosti. Dluhovým papírem se myslí dluhopis s pevnou úrokovou sazbou, dluhopis, u kterého je úrokový výnos určen rozdílem mezi jmenovitou hodnotou a jeho nižším emisním kurzem, směnka.

Krátkodobý finanční majetek: Krátkodobé cenné papíry a podíly, které jsou účetní jednotkou určeny k obchodování k dosažení zisku v době nejdéle dvanáct měsíců, dluhové cenné papíry se splatností jeden rok a kratší, pokud je účetní jednotka chce držet do splatnosti.

Dalšími důležitými pojmy jsou:

Účetní odpisy: Rozpuštění výdajů na pořízení dlouhodobého majetku do nákladů účetního období tak, aby byla zachována zásada věcné a časové souvislosti s dosaženými výnosy téhož období. Odpisy vychází z ocenění stanoveného v ustanovení § 25 Zákona o účetnictví a jejich průběh je vyjádřen nejčastěji ve vazbě na čas, na výkony nebo jiným způsobem.

Daňové odpisy: Odpisy, jejichž výši a způsob uplatnění určuje Zákon o daních z příjmů. Jsou důležité pro určování základu daně z příjmů, neuplatňují se do účetních nákladů.

Účetní oprávk: Úhrn odpisů za jednotlivé roky používání a odpisování dlouhodobého majetku. V rozvaze se oprávk uvádějí jako „záporné“ aktivum, neboli jde o tzv. korekční účet aktiv. Rozdílem ceny, za kterou byl dlouhodobý majetek pořízen a oprávkami, získáváme zůstatkovou cenu, která bývá také často nazývána účetní hodnota dlouhodobého majetku. Zatímco zůstatková cena dlouhodobého majetku se vlivem odpisování neustále snižuje (až k nule), výše oprávek se naopak zvyšuje.

Akcie je finančním majetkem společnosti, její ocenění se provádí Zákonem číslo 563/1991 Sb. o účetnictví, pořizovacími cenami, metodou ekvivalence nebo reálnou hodnotou. Akcie držené na jiné společnosti jsou vykazovány na straně aktiv, vlastní akcie na straně pasiv.

Dále je třeba také znát, jaký vliv má akcionář ve společnosti v souvislosti s držetím určitého počtu akcií. Rozlišuje se vliv podstatný, jiný a v ovládaných a řízených osobách. *Podstatným vlivem* rozumíme dispozice nejméně s 20 % hlasovacích práv na společnosti, pokud není prokázán opak. Je to vliv, který není rozhodující (rozhodující vliv znamená dispozice s více než 50 % hlasovacích práv). *Jiný vliv* znamená dispozice s méně než 20 % hlasovacích práv na společnosti. *Vliv v ovládaných a řízených osobách* znamená dispozici s nejméně 40 % hlasovacích práv a společnosti nesmí být známo, že některý další akcionář má více hlasů.

Ocenění akcií:

Ocenění akcií se děje při jejich pořízení a k poslednímu dni účetního období.

Požizovací cenou: K pořizovací ceně akcie musí být zároveň přičteny náklady, jež s jejím pořízením souvisejí.

U peněžitého vkladu se cenou pořízení rozumí hodnota upsaného peněžitého vkladu, která musí být zvýšena o související náklady.

U nepeněžitého vkladu se za cenu pořízení počítá zůstatková (účetní) hodnota tohoto vkladu. Pokud se na nepeněžitý vklad vztahují odpisy, půjde o hodnotu sníženou o účetní oprávkou.

Do výše pořizovací ceny se zahrne případné emisní ážio, a to, jak u peněžitých, tak nepeněžitých vkladů.

Jestliže je peněžitý vklad splácen v cizí měně, mohou vzniknout kurzové rozdíly. Toto je ale možné pouze při splácení peněžitých vkladů do zahraniční společnosti, neboť obchodní zákoník stanoví, jak je již v diplomové práci zmíněno, že základní kapitál musí být vždy uveden v českých korunách. Pro účely našeho právního řádu tedy platí, že kurzové rozdíly nemohou vzniknout u akcionáře ani akciové společnosti.

Zaúčtování nabytého akciového podílu bude zachyceno na účtu číslo 043 – Pořízení dlouhodobého finančního majetku. Jde o náklady vynaložené na nabytí těchto akcií a vedlejší náklady spojené s pořízením, po realizaci účetního případu je zaúčtováno na účty ve skupině 06 – Dlouhodobý finanční majetek, a to dle výše akciového podílu na základním kapitálu: účet číslo 061 – Podíly v ovládaných a řízených osobách nebo účet číslo 062 – Podíly v účetních jednotkách s podstatným vlivem nebo účet číslo 063 – Ostatní cenné papíry a vklady.

Metodou ekvivalence: Tuto metodu je možné použít za předpokladu nejméně 20 % hlasovacích práv ve společnosti pro ocenění k rozvahovému dnu nebo k jinému datu, k němuž je zpracovávána účetní závěrka (tzn. účast ve společnosti s rozhodujícím nebo podstatným vlivem). Ekvivalence znamená protihodnotu vlastního kapitálu. Účtováno bude na účtovou skupinu 41 – Základní kapitál a kapitálové fondy, většinou se použije účet číslo 414 – Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků. Jestliže půjde o akciový podíl na zahraniční společnosti, vyjádřený v cizí měně, kurzové rozdíly se budou účtovat taktéž na účet číslo 414.

Reálnou hodnotou: Zákon o účetnictví vymezuje reálnou hodnotu jako tržní hodnotu, která je určena tuzemskou nebo zahraniční burzou či jiným organizátorem regulovaného trhu. V tomto případě se použije tržní hodnota vyhlášená ke dnu ocenění nebo se nejvíce blíží dnu ocenění (poslední vyhlášená cena na burze v pracovní den blíží dnu ocenění). Jako reálná hodnota se může použít také ocenění znalce nebo kvalifikovaný

odhad za předpokladu, že se tato cena blíží ceně tržní. Nebo je možné použít ocenění podle zvláštních právních předpisů, ale jen v případě, že nelze cenu ocenit dle dvou výše zmíněných kritérií. Není-li možné objektivně stanovit cenu reálnou hodnotou, použije se ocenění v pořizovací ceně. Přeceňování reálnou hodnotou se může uskutečňovat i během účetního období, toto závisí na rozhodnutí účetní jednotky. Zde je na místě uvést, že oceňování reálnou hodnotou se provádí u akcií, které nepředstavují účast s rozhodujícím nebo podstatným vlivem a akcie budou zohledněny na účtu číslo 063 – Ostatní cenné papíry a vklady pro situaci, kdy je účetní jednotka chce držet *déle než jeden rok* pro podíl na hlasovacích právech menší než 20 %. Pak se přecenění na reálnou hodnotu bude účtovat na účtovou skupinu 41 – Základní kapitál a kapitálové fondy, většinou na účet číslo 414 - Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků. Stejně by tomu bylo i u kurzových rozdílů akcií, které by byly zachyceny v cizí měně. Jestliže účetní jednotka má záměr držet akcie *jen do jednoho roku*, musí se zohlednit, zda byly za tímto účelem pořízeny nebo *v době pořízení nebyl znám záměr* účetní jednotky v této věci. U známého záměru s držením akcií do jednoho roku je účtováno na účet číslo 251 – Registrované majetkové cenné papíry k obchodování, pak se na reálnou hodnotu zaúčtuje na účty finančních nákladů nebo výnosů: číslo 564 – Náklady z přecenění cenných papírů (při snížení hodnoty), číslo 664 – Výnosy z přecenění cenných papírů (při zvýšení hodnoty). Při neznámém záměru se účtuje na účet číslo 257 – Ostatní cenné papíry k obchodování, přecenění na reálnou hodnotu se použije účet číslo 41-Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků.

V této části diplomové práce jsou uvedeny způsoby účtování při zvýšení základního kapitálu společnosti peněžitými a nepeněžitými vklady ze strany akciové společnosti a akcionáře, tedy vkladatele.

Peněžité vklady: Peněžité vklady jsou dle díkce obchodního zákoníku spláceny na zvláštní účet založený za tím účelem u banky, spořitelního nebo úvěrního družstva. S těmito finančními prostředky je umožněno disponovat až po zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Zmíněný zvláštní účet je úročen a tyto úroky se stávají majetkem akciové společnosti.

Kapitalizace pohledávky: Jedná se o započtení pohledávky akcionáře za společností na splacení emisního kurzu při zvýšení základního kapitálu. Závazek akciové společnosti se v účetnictví promění na akciový podíl.

Nepeněžité vklady: Rozdíl mezi hodnotou nepeněžitého vkladu a jmenovitou hodnotou akcií, jež mají být akcionáři vydány jako protiplnění, se považuje za emisní

ážio. Za této situace může dojít ke vzniku závazku společnosti vůči vkladateli, pokud stanovy nebo valná hromada neurčí, že tento rozdíl je společnost povinna vyplatit upisovateli nebo, že jím bude vytvořen rezervní fond.

Akciová společnost pro účely účetnictví vychází u nepeněžitých vkladů vždy z ocenění podle posudku znalce či nezávislého odborníka, v souladu s příslušnými ustanoveními obchodního zákoníku. Z této hodnoty budou uplatněny účetní náklady při prodeji nebo použití tohoto majetku a zároveň i účetní odpisy pro případ, že základní kapitál byl zvýšen dlouhodobým hmotným majetkem nebo nehmotným majetkem.

U nepeněžitých vkladů (v případě, že nepeněžitým vkladem je nemovitost) je jejich osvobození od daně z převodu nemovitostí v té části, která byla vložena do základního kapitálu. Zmíněná výhoda ale platí pouze v případě, že akcionář bude držet svůj akciový podíl na společnosti alespoň po dobu pěti let. Při zvyšování základního kapitálu vkladem podniku nebo jeho části platí to samé, je-li součástí vkládaného podniku nemovitost.

Jednotlivé nepeněžitá vklady dle jejich druhu:

Movitá věc: Movitou věcí může být materiál, dlouhodobý hmotný majetek nebo drobný hmotný dlouhodobý majetek, zachycené na účtu číslo 132 – Zboží na skladě a v prodejnách, číslo 112 – Materiál na skladě, apod. U dlouhodobého drobného majetku se účetní odpisy rovnají odpisům daňovým. Jestliže jde o majetek s dobou použitelnosti delší než-li jeden rok a nebude z rozhodnutí účetní jednotky považován za dlouhodobý, bude o něm účtováno jako o zásobách. Pokud bude určen ke spotřebě, bude tedy nákladem.

Nemovitá věc: Vlastnické právo nabývá akciová společnost dnem účinnosti zápisu nemovitosti do katastru nemovitostí. U vkladatele bude ke dnu jeho písemného prohlášení a předání nemovitosti účtováno v zůstatkové účetní hodnotě na účet číslo 378 – Jiné pohledávky. Ale je možné zvolit účtování až po převodu vlastnického práva na akciovou společnost. V účetnictví akciové společnosti bude vycházeno z hodnoty dle posudku znalce nebo nezávislého odborníka a budou prováděny účetní odpisy. Akciová společnost musí pokračovat pro účely daňových odpisů v odpisování, které započal vkladatel.

Pohledávka za cizím subjektem: Účetní hodnota bude stanovena na základě posudku znalce. Pokud dlužník pohledávku uhradí ve vyšší částce než-li je evidovaná, společnost musí tento výnos zdanit. Vkladatel ručí za dobytost pohledávky do výše jejího ocenění, tudíž, pokud se pohledávka bude jevit jako nedobytná, musí akciová společnost účtovat o převodu této pohledávky zpět vkladateli po úhradě částky, na kterou byla oceněna. Vkladatel má širší daňové možnosti, jak naložit s nedobytnou pohledávkou (tvorba zákonných opravných položek), které jsou nabyvateli zakázány dle ustanovení § 25,

odstavec 1, Zákona o daních z příjmů.^{38/}

Účty základního kapitálu náleží mezi pasivní účty v bilanci společnosti, zvýšení základního kapitálu je účtováno jako přírůstek kapitálu společnosti na straně DAL. Pro účely účetnictví se rozlišuje zvýšení základního kapitálu z vnějších a vnitřních zdrojů. Okamžik realizace účetního případu závisí na účetní jednotce v návaznosti na způsob zvyšování základního kapitálu s ohledem na právní úpravu dotčeného způsobu a to tak, aby bylo zajištěno správné vykázání struktury vlastních a cizích zdrojů. Zároveň zde musí existovat vysoká pravděpodobnost, že základní kapitál bude zvýšen. O zvýšení zapisovaného základního kapitálu se účtuje až na základě zápisu v obchodním rejstříku na příslušný účet číslo 411 - Základní kapitál a kapitálové fondy. Zvýšení základního kapitálu, který ještě nebyl zapsán do obchodního rejstříku se účtuje ve prospěch účtu číslo 419 - Základní kapitál a kapitálové fondy, vykazovaného v položce Změny základního kapitálu.

V diplomové práci je níže pojednáno o způsobu účtování při nejběžnější variantě zvyšování základního kapitálu, a to úpisem akcií.

Zvýšení základního kapitálu z vnějších zdrojů: Při zvyšování základního kapitálu upsáním nových akcií účtuje akciová společnost vklady splacené před okamžikem účtování na příslušný účet účtové skupiny číslo 41 - Základní kapitál a kapitálové fondy ve prospěch příslušného účtu účtové skupiny číslo 37 - Jiné pohledávky a závazky na vrub účtu příslušného aktiva. V okamžiku účtování na příslušný účet účtové skupiny číslo 41 - Základní kapitál a kapitálové fondy účtuje akciová společnost na vrub příslušného účtu účtové skupiny číslo 35 - Pohledávky za akcionáři. Ve stejném okamžiku se hodnota účtu vykazovaného v položce Pohledávky za upsaný kapitál sníží o zůstatek účtu účtové skupiny číslo 37 - Jiné pohledávky a závazky (již převzatá aktiva). K datu zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku se účet vykazovaný v položce Změny základního kapitálu vyrovná přeúčtováním na účet vykazovaný v položce Základní kapitál.

Postup u akcionáře je v případě zvyšování základního kapitálu upsáním nových akcií analogický.

Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů společnosti: Akciová společnost může o zisk vykázany v účetnictví zvýšit základní kapitál. Nemusí jít ale vždy o nerozdělený zisk minulých let (což je nejčastější), ale může se jednat o další disponibilní zdroje společnosti

^{38/} Skálová, J., Čouková, P.: Účetní a daňové dopady transakcí v kapitálových společnostech. Wolters Kluwer ČR. 2008

(jakékoliv jiné zdroje, které zákon a stanovy společnosti nezakazují použít, např. ostatní fondy; na druhé straně nelze pro tyto účely použít zákonný rezervní fond). Z účetního hlediska se tedy jedná o přesun hodnoty zvýšení základního kapitálu z některé položky vlastního kapitálu do položky základní kapitál. Zvýšení základního kapitálu ze zisku nepodléhá zdanění.

Ekonomická problematika zvyšování základního kapitálu je velmi složitá a široká, proto jsou v části páté diplomové práci uvedeny pouze základní ekonomické aspekty, ze kterých je zřejmé, že pro akciovou společnost je nejlepším řešením získat příliv finančních prostředků zvýšením základního kapitálu. Takto získané zdroje nemusí společnost vracet, jak je tomu např. u úvěru, ani platit úroky s úvěrováním spojené.

6. ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo zhodnotit současnou právní úpravu základního kapitálu akciové společnosti v českém právním řádu, jeho vymezení, smysl, zásady jeho zachování, ekonomické aspekty a v neposlední řadě také funkci jakéhosi garanta pro akcionáře a třetí osoby. Soustředila jsem se zejména, v návaznosti na zadání diplomové práce, na jednotlivé povolené způsoby zvyšování základního kapitálu, ačkoliv ve většině případů je akciovými společnostmi realizováno toto zvyšování upsáním nových (nebo, jak je někdy uváděno, „mladých“) akcií, ostatní způsoby, podmíněné a kombinované zvýšení základního kapitálu nebo zvýšení základního kapitálu rozhodnutím představenstva, již nejsou tak časté.

Ze současné právní úpravy zvyšování základního kapitálu akciové společnosti je zřejmé, že zde existuje několik aspektů, které mohou poněkud komplikovat samotný proces s ohledem na jejich zdouhavost. Zde bych uvedla konkrétně jmenování znalce soudem pro účely ocenění nepeněžitěho vkladu, nebo zápis „záměru zvýšit základní kapitál.“

Obchodní zákoník byl několikrát novelizován s tím, že zákonodárce měl zřejmě záměr některá ustanovení zmíněného zákona zjednodušit a zprůhlednit. Lze pozitivně kvitovat novelu obchodního zákoníku provedenou Zákonem číslo 227/2009 Sb., např. v ustanovení § 59a, odstavec 2, kde je umožněno, aby nepeněžitý vklad, pokud se nejedná o investiční cenný papír nebo nástroj peněžního trhu, bylo možné ocenit nezávislým odborníkem za využití obecně uznávaných standardů či rozšíření práv akcionáře požadovat vysvětlení nebo doplnění jednotlivých bodů pořadu jednání valné hromady.

Domnívám se, že zlomem pro právní úpravu akciových společností, a tedy i základního kapitálu a jeho zvyšování, bude rozsáhlá změna obchodního a občanského práva, plánovaná s účinností od 1. ledna 2013 a označovaná jako „rekodifikace“ soukromého práva. Důvodem této rekodifikace je zejména odstranění duplicity některých právních institutů v občanském a obchodním právu, další prohloubení návaznosti na komunitární právo, harmonická úprava soukromého práva, přičemž se vychází z předpokladu výsostného postavení občanského zákoníku.

Do připomínkového řízení, jehož se zúčastnila i široká veřejnost, byl dán návrh nového občanského zákoníku a obchodního zákona, který má nahradit stávající obchodní zákoník. V průběhu připomínkového řízení k obchodnímu zákonu došlo k několika

změnám v návrhu, byla z něho také vyjmuta ustanovení ve věci obchodního rejstříku a zákon byl zároveň přejmenován na Zákon o obchodních společnostech a družstvech (tzv. Zákon o obchodních korporacích). Dotčený zákon je značně zeštíhlen, měl by obsahovat jen nutnou právní problematiku a měl by úzce navazovat na nový občanský zákoník (vazba subsidiarity).

Vyjmutí agendy obchodního rejstříku a její transformování do zvláštního zákona považuji za účelné vzhledem k tomu, že tato úprava v obchodním zákoníku je veřejnoprávního charakteru a podléhá častým změnám.

Z navrhovaných změn Zákona o obchodních korporacích bych zmínila jen některé z nich, které považuji za přínos a vztahující se k zadání diplomové práce, tedy ke zvýšení základního kapitálu akciové společnosti.

Zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku již nemusí mít konstitutivní charakter (ale může v případě, že si ho společnost sama zvolí), může být vázán na den určený valnou hromadou, která o tomto zvýšení rozhoduje. Uvedenou možnost lze jen přivítat, odpadnou časové prodlevy spojené s formou konstitutivního zápisu (nabytí právní moci).

Ruší se způsob kombinovaného zvýšení základního kapitálu. Faktem je, že tento způsob nebyl v praxi využíván vůbec nebo jen velmi mizivě. Zřejmě by se nic nestalo, kdyby kombinované zvýšení základního kapitálu bylo i nadále zákonem umožněno, ale na druhou stranu by se v podstatě jednalo o „spící“ institut, který není skutečně využíván, a tudíž by byl v zákoně zbytečný.

Co považuji za velmi pozitivní, je vypuštění povinnosti zapisovat do obchodního rejstříku „záměr zvýšit základní kapitál.“ Představenstvu je umožněno podat návrh na zápis „záměru zvýšit základní kapitál“ spolu se zápisem nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku po skončení úpisu akcií. V této věci se ušetří zejména čas. Pokud bychom se dívali na tento institut jako na určité čekání na povolení dotčeného zápisu obchodním rejstříkem, je možné v tomto hledat určitý smysl, ale na druhou stranu, zde jako pojistka správnosti funguje notářský zápis z valné hromady rozhodující o zvýšení základního kapitálu, tudíž si nemyslím, že zápis „záměru“ je nutný.

Další novinkou je povinnost zápisu usnesení valné hromady o pověření představenstva zvýšit základní kapitál do obchodního rejstříku (v současné právní úpravě je toto uvedeno opačně, zapisuje se rozhodnutí představenstva). Zde došlo k podpoření logiky věci, je odůvodnitelné, aby byl zveřejněn prvopočátek rozhodování o zvýšení základního kapitálu.

Pokud budou oba zákony schváleny v navržené podobě, půjde o velké změny v českém právním systému. V současné době se lze jen domnívat, jakým způsobem se právníci, notáři a široká veřejnost vypořádají s těmito změnami, jak rychle se změny vžijí do jejich podvědomí a následné aplikační praxe. Z mého pohledu se jedná o změny vesměs přínosné a věřím, že budou přijmuty pozitivně.

SUMMARY

The objective of my thesis is to assess the current legislation that governs share capital of joint-stock companies in Czech law, its definition, purpose, principles of preserving it, economic aspects and, last but not least, the function of a sort of a guarantor for shareholders and third parties. With a view to the assignment for my thesis, I primarily focused on the individual allowed methods of share capital increases albeit, in most cases, joint-stock companies carry out such increases by subscribing new (sometimes referred to as ‘young’) shares; the other methods, such as conditional and combined share capital increases, or a share capital increase by a Board of Directors’ decision, are not so frequent.

The current legislation governing share capital increases in joint-stock companies indicates that there are several aspects that may somewhat complicate that process due to their lengthiness. In this context, I will specifically mention the appointment of an expert by a court for the purposes of the valuation of a contribution in the form of consideration other than in cash, or the registration of the ‘intention to increase share capital.’

The Commercial Code has been amended several times, with the legislator probably intending to simplify certain provisions of the above Act and make them more transparent. The Amendment to the Commercial Code by Act No 227/2009 Coll., e.g. in the provision of Article 59a(2), which makes it possible to have a contribution in the form of consideration other than in cash, unless it consists of investment securities or money market instruments, appraised by an independent expert, using generally binding standards, or the extension of shareholder’s right to request explaining or complementing individual items of a General Meeting agenda, can be viewed positively.

I believe that the turning point for joint-stock company legislation, and consequently for share capital and its increases, will be the huge change to the commercial and civil law, scheduled with effect from 1 January 2013 and referred to as the ‘re-codification’ of private law. The reasons for this re-codification primarily include the elimination of the duplicity of certain legal institutes in civil and commercial law, further extension of the link to the Community law, the harmonic arrangement of private law, while the assumption of the sole position of Civil Code is used as the basis.

The drafts new Civil Code and Commercial Law, which should replace the existing Commercial Code, were put into consultation, also involving the general public. Several

changes were made to the draft Commercial Law during the consultation process, the provisions regarding the Commercial Register were removed from it, and the law was renamed to the Act on Business Companies and Co-operatives (what is known as the Act on Business Corporations). The law concerned has been trimmed down significantly, should only include the necessary legal issues, and be closely interconnected with the new Civil Code (the subsidiarity link).

If both bills are approved as drawn up, they will mark significant changes to the Czech legal system. At the moment, we can only surmise how lawyers, notaries and the general public will cope with those changes, how soon the changes will be rooted in their consciousness and subsequently in practical applications. My opinion is that the changes are mostly positive, and hope they are accepted well.

7. POUŽITÉ PRAMENY

- Jílek, J. Akciové trhy a investování. Grada Publishing. 2009
- Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R. Akciové společnosti. 6. přepracované vydání. C.H.Beck. 2007
- Eliš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol. Kurz obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé. 5. vydání. C.H.Beck. 2005
- Mc Gee, A. Shares and Share Capital Under the Companies Act 2006. Jordans, 2009
- Synek, M. Podniková ekonomika. 3. vydání, C.H.Beck. 2002
- Skálová, J., Čouková, P.: Účetní a daňové dopady transakcí v kapitálových společnostech. Wolters Kluwer ČR. 2008
- Dvořák, T. Akciová a evropská společnost. ASPI. 2. vydání. 2009
- Nývtová, R., Režňáková, M. Mezinárodní kapitálové trhy. Grada Publishing. 2007
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. Komentář k obchodnímu zákoníku. C.H.Beck. 12. vydání. 2009
- Dědič, J. Komentář k obchodnímu zákoníku. Polygon. 2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14.4.2010, sp. zn. 29 Cdo 5485/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25.2.2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009
- Dědič, J., Štenglová, I. Zvýšení základního jmění akciové společnosti – 1. díl. Právní rozhledy, č. 11/1994
- Tlášková, Š. AD NOTAM, notářský časopis. Proč mají notáři a notářské zápisy v dnešní době stále smysl. Notářská komora ČR. 2009
- Štenglová, I. Lhůty pro splácení vkladů při zvyšování základního jmění obchodní společnosti. Právní praxe, č. 9/1994
- Plíva, S. K problematice zvýšení základního jmění dohodou akcionářů. Právo a podnikání, č. 2/1995
- Dědič, J., Štenglová, I. Zvýšení základního jmění akciové společnosti – 3. díl. Právní rozhledy, č. 1/1995
- Meluzín, T., Zinecker, M. Zdroje financování v podmínkách akciové společnosti, článek v MM/5, rubrika Management, Finance, str. 74. 2009
- Janáčková, M. (WEINHOLD LEGAL, v.o.s.). Finanční asistence v novém kabátě. epravo.cz. 2009

Dědič, J., Skálová, J. Nabývání a zastavování vlastních podílů a podílů na mateřské společnosti. Obchodněprávní revue, č. 3/2010

Dědič, J., Kasík, P. K rozhodování jediného společníka (zahraniční osoby) v působnosti valné hromady. Obchodněprávní revue, č. 12/2010

Knoblochová, V. Zjednodušení oceňování nepeněžitého vkladu při zvyšování základního kapitálu. www.dashofer.cz. 2009

XXVI. Congreso Internacional del Notariado. Marruecos. Octubre de 2010. www.doc.stoc.com

Bouda, Z. Právní úprava obchodního rejstříku. právník.cz. 2008

Honzíková, K. Nezveřejnění účetní závěrky bude pokutováno. www.fucik.cz. 2010

Balcar, Polanský. Eversheds. Zákon o datových schránkách. Právní novinky. www.balcarpolansky.cz. 2009